

עֵתוֹ שְׁבוּעִי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

גליון בודד 12 חר.

קאנטאָן ישראלי פאדמישעק נומער 76.918
הארט 500 לבית המערכת ולאדמיניסטראציה:

„HAMICPE“

Kraków.
(בחין לארץ להיסוף : Oesterreich.)

באוסטריא-אונגריא

7	—	בתרים	רשנה
3.50			לחצי שנה
1.75			רבע

באשכנז:

לשנה 8.— כתרים

ביתר האדעות:

לשנה 9 כתרם — 9.50 שראג.

ע"י. המצפה" כלי ההוספה הספרותית
אין יחתום.

אין הנחת מהמחיר.

קראקא ל' תשרי תר"ע.

מודעה לאנשי קראקא.

בית המדרש "יבנה" בקראקא העתיק מושבו לרחוב סבסטיאן 23. הגמדים ההדירים יתחילו מפ' נח, כלילי שבתה בשעה 7 ובימי החול בין מנחה למערב. לכבוד חנכת ביהמ"ד ידרוש הרה"ג ד"ר יוסף זליגר דרשה נכבדה בש"ק בין שחרית למוסף. ארחים יקובלו בספ"י.

אל קוראי "המצפה".

לפי שהכרחנו לבטל לע"ע את ארגון המכתבים מפני הולכי בטל דבים, המצויים ~~העובדים~~ המלאים אותנו בשאלות של הכל וגוזלים עתנו לריק, לכן נבקש מאת הרוצים לשאול שאלות נחוצות, בדברים שלפי דעתם נוכל למלא חצצם, לכתוב שאלותיהם על קרמית בפולות ונענם. המערכת.

קרבנות מנהג חדש.

מונה במכע היחיד, שבראותו אסון נשקף,
דלות צווקת, אך אז רגש הרחמנות שלו מתעורר
למעשה. כשיפשוט לנו עני את ידו לעזרה, עליו
להיות סומא או חנר, בכדי שיפעול על חושינו
ושלא תשוב ידו ריקס. אולם אדם שיש לו חצוניות
בריאה, אעפ"י שאת פנימיותו אוכל הרקבון, לא
יפעול עלינו כלום. מכמנו קצר מראות שלא כל

המבריק זהב הוא מונה בטבע הצבור, שהוא פירש את אפטרופסיותו על הקטנים, על האומללים. יש לנו לפי זה בתי-חולים, שנדיבים אחדים מיסודם ומכלכלים אותם, יש לנו בתי-יתומים, יש לנו מושבות-זקנים ומוסדים אחרים לנצרכים גלויים. גם רגש הרחמנות של הצבור מתעורר רק לאסון בולט ולחלות צועקת. הגנו מתעניינים גם את העם בתור צריך לעזרה, את ההמון בתור אמללים, הגנו עוסקים ביסוד קולוניות, בסדור אמיגרציה, בהכנת עבודות ביתיות לדלים, ביסוד קורסים, ללמד בורים קרוא וכתוב, ועוד. וכל זה לפי שמתוך חוג-השקפותינו אנחנו חושבים את העם, כלומר את ההמון, לאמלל, ובתור אמלל רחמינו יכמרו עליו ולבנו כואב. אָנואיסטיים אנחנו וכבדי להשביח את כאבנו אנו ניתנים ונותנים.

אבל יש עוד אמללים אחרים, דלים שאינם צועקים, מסתנים מבריקים, בעלי פסי זהב על צווארניהם. כונתי על הסטודנטים והאקדמיים. אצל הקתנריה הזאת הכל מנוהץ. הכל מבריק ובכל זה לרוב הם בני עניים, שאין להם פת לחם. בכמה ערים כבר יסדו בורסים, כלומר בתי-אסף, ששם בעד המשה עשר כתרים לחדש הם משינים כל צרכם. בית נהדר כזה נפתח זה עתה בלובי לאקדמיים. אבל הערים האלה מעטות הן. גם נדיבים, שיתנדבו, לקצוב מהונם סכומים לסטיפנדריות בעד סטודנטים, מעטים אצלנו, הנדיבים בני נדיבים. היו ימים שאחינו שלחו את בניהם לבית-

לנים שם היו בלי תוצאות, איש לא ראה אותו, ולא נודע מקומו איה והוא, ד' משה אברם, לא היה מפקפק כלל, כי ד' נהן את שאלתו, ואת אליהו התשכי ראו עיניו. הוא זוכר היטב את זקנו הלבן היורד על פי מדותיו, והיה יכול להשבע בנקיטת חפץ, כי מהתחת לבנפי מעילו המודמות למעלה נראה גם אזור העור אשר במתנו. וכל אותה השבת היה ר' משה אברם מחד גיסא במצב בדיחות הדעת, שמח וטוב-לב, ומאידך גיסא היה צד לו עד כלות הנפש, שהעביר את הרגע ולא הזמין את אותו העני אליו ללינת לילה. מי יודע, אולי נסה אלקים אותו במצות הכנסת ארח הגנון ואם היה עומד בנסיון היה מזלו מורם בכבוד.

הוא היה גם שדכן קצת. כעצמו לא הציע שדוך מעולם, על אחת כמה וכמה שלא הביא שום שדוך לידי גמר, אך כאשר נגמר הדבר בכי טוב, בא הוא כברכת כזל טוב והיה תובע את „חלקו" בתחנונים, בהכנעה ובמענה דך, ואם לפעמים נפלו עליו השדכנים בכלבים עזי-נפש, היה מדבין את ראשו על כל קיתון של שופכין, והיה מחייך במבוחן על אלקים ועל שני הצדדים, בידעו כי פטור בלא כלום אי אפשר, ועל מזון סעודה אחת בודאי ירויח מן העסק.

עיקר פרנסתו היה מאמירת קדיש אחרי חשוכי
בנים, למידת משניות בביתו של מי שמתו מומל
לפניו, מהתימת ידו בתור עד על גט ומתפלתו בתור

בגמר הדבר, לא היה נרחק לקבל את דמי הסיסיות ורא שקל וטרה מעולם על הסכום הנתן לו. הוא היה עומד מרחוק ומחכה עד שזנכרו גם בו ותחבו לידו איזו משכעות והוא לא ספר ולא מנה אותן, כי-אם הפשילן לתוך ביסו ונעלם ואיננו — בדיוק כמו שעשה עתה במותו.

בלכתו אל היריד היה מבון לבו לשמים ומשתוקק ומקוה למציאה כשרה או, למלוא זמרתה — לפגיעת אליהו הנביא. כרי היה לו, כי הלז נמצא על כל יריד, אלא שבעונותינו הרבים אין אנחנו זוכים לראותו. פעם אחת התכונן לקבל פניו, מהר את עצמו כמה שבועות, צם ועשה סגופים כגופו וזרזות גמורה היה לו, כי באותו יום החמישי דאה אותו עין בעין. כל היום ההוא היה מחפש אחריו, עשרים פעם סבב את מקום השוק והיה מביט לכל הצדדים, מעיין בכל פנה, צופה בכל קרן זווית ומסתכל בפני כל איש, אולי ימצא את אשר הוא מבקש — אך לשוא! השמש נטה לערוב ובין השמשות ממשמש ובא והוא בכים ריק ובתוחלת נכזבה הולך לבית המדרש להתפלל מנחה ומעריב, והנה עני בפוף, מלא אבק מכף דגלו ועד קדקדו, נושא תרמיל גדול על שכמו, ננש אליו ושואל אותו איה מקום ה"הקדש", ללון הלילה. הוא טרם בלה לענות ואותו העני נעלם כמו בלעתהו הארץ או כמו עלה בסערה השמימה, וכל חפושיו אחריו בהקדש, בקלזו ובכל מקום שהעניים

זאב דוב אלטר מייער חיה פרומא ליעברייך
מאורשים

מאנאסטערוסקא.	סאנגק.
רחל פרעמינגער	יוסף קארן
מארשים בח' השרי הר"ע	
זכלוטוב.	סניאטין.

מהמזרחי.

הננו לבקשים מאת האנשים, שקבלו מא-נו חוברות (בלאָקס) לקבץ שקלים, להחזיר לנו בלי עכוב אאת כל החוברות עם השקלים הנקצצים. כי ביום 15 לחדש זה בלטה שנת השקלים ואם נאחר את המועד בהחזרת החוברות לועד הקונגרס יאכדו השוקלים זכות ההכחידה. מאלה ממורשינו, ששלחו לנו את הכסף בלי החוברות או החיבורות בלי הכסף נבקש, שימהרו לשלוח לנו את הנשאר בידם. וכן אלה שיש בידם חוברות וילא גבו בהן שקלים ימהרו להחזירן לנו בלי עכוב, כי אחראים אנו בערם.

בשם לשכת המזרחי לגליציא ובוקובינה
יהושע פארענהעכט.

פ י ל י ט ו ז.

הלוית המת.

מאת ישעיה פוכם.

פרשדינה בלה נרעשת ונפעמה. השמועה היתה פתאומית ומפתיעה. כל היום היה הוא, ר' משה אברם, מתוך ומסרסר על היריד, כלילה התפלל עוד מנחה ומערב בצבור ובבקר שבק חיים לכל חי — מה ואיננו !

בדממה והשקט נולו חייו כמי השלוח ההולכים לאט, היה נח לבריות, ענו, צנוע, מצטמצם תמיד לפנה, לקרן זווית חשכה, הולך בצדי דרבים, מפנה דרך לכל עובר, נזהר מלהתחכך בשום אדם, נעלב ואינו עולב, אסקופה הנדרסת לכל עז-פנים וגם-רוח, מקבל יסוריו באהבה ונושק את יד מכהו.

הוא היה ממופל בבנים ופרנסתו מצויה מהאור.
בכל יום חמישי, יום השוק בפרשדונה, היה נמצא
על הידיר, בביכול בתור סרסור. באמת לא היה
ממתוך בין הקונה והמוכר, לא היה משבח להראשון
ולא היה מגנה להשני. כאשר נשאל לחות דעתו היה
ממע לאמר דבר בהחלט, אלא הן ולאו ורפיא בידו.
להקונה אמר במדומי שהמקח שוה ולהמוכר נתן
עצה טובה, שמא יחבה קצת כדי להשכיח את המקח.

הלאום ובין מלכיו. עוד לא נתמנתה ממשלה חדשה תחת ממשלת הקואליציון שנתפסרה, כבר עמד קיושם בעצמו שתי שעות לפני המושל והציע לפניו חפץ מפלגתו. אבל הקיסר לא הסכים לו ועצה אחרת איננה. הקיסר אינו רוצה למסור את הממשלה בידי מפלגת הפרוד כל זמן שלא קימה את ההנאי ברבר הקין סדר הבחירה וממשלה אחרת בלי מפלגת הפרוד אין תקוה למשיל, כי לא יהיה לה רוב דעות. בינתים יצא חבר חשיב מתוך מפלגת הפרוד. נכריאל אינרון אינו יכול להיות כפיף תחת יד קשיש ההפכפך, הפיסח על שתי מעפים ומתנייד ברעתו כקנה בים. קיושם כבר ותר הרבה מדרושתיו הלאומיות ואינו דורש עוד רק שיסכים המושל להפדרת נבול מכם הגבול בשנה 1917 ולהפדרת הבנק אחד איזו שנים והקיסר עומד על דעתו בעיו ואינו נוהן מאימה.

צעד קדמה ברוסיה. השחורים ברוסיה נכונים ואנשי החרות צהלים ושמחים. בפטרבורג ובמוסקוא ובארסה היו בימים האלה בחירות-מלוואים לרשות הממלכה וכשלתן נצחו הקרטים. בפטרבורג נבחר קיסר הקרטי, שהיה פעם מניסטר, כמוסקוא נבחר הקרטי שמשפיקן ובארסה היהודי ברודסקי. לא הועילו למעווי הריאקציה הטרור, הכפיה והרעש. העם בחר בחפשים, אף אלה שאינם נסנים למפלגת הקרטים נוהגים יריהם לקנדיטים חפשים, בלי אנימציה ובלי קניה רעות. לנטיה הכף לצד החפשים הועילו דרכה השערוריות, שנגלו עתה בנמה ממסדות הממשלה, כי פקידים רמים גנבו ושלחו יד בהון הממלכה והשיטה הישנה נמאסת על העם. לזה הועיל גם משפט אדירי המאות השחורות בפנילנר, שמתלהים נגלו ברוצחים פשוטים וברובין רבם מתחבא ביטא מפני אימת הרין ותלמידיו משמיעים קול, כי ברח לחוץ לארץ ומנבזה מנינים עליו. ובכל אשר ירפי ירי השחורים בהגלות הוענותיהם כן החזק יד שואפי החרות והצדק. הממשלה לא הוכל עוד להסב את הגלגל אחורנית.

על המצפה.

ד"ר שמרובר ע"ד הקטסטר היהודי בבוקובינה.

קללת הנביא, "הנני מקים עיך דעה מתוך ביהך" לא נתקיימה זה שנים רבות במלואה ובגלוי כמו בימים האלה, שלעינינו נעשתה שערוריה ובנייה נחמלה בידי שני אנשים מזרע נשאל, המעיוז עוד לשמש בתור בחירי העם היהודי. השמית קורנדא

המבואות יוצאים ומתחברים אנשים ונמשכים אחרי המטה. שמעיה החסיד הקפדן נוער בנופה על הנשים הנרחקות ובאות בין האנשים ומצוה להפרישן לצדי הררכים. הוא מפקד גם על אשה המת ההולכת בצעקה גדולה ומרה, ומבקש להחזירה לביתה. ההולכים מתאנחים ונדברים יחדיו, מתפלאים על המיתה החטיפה, מחזרים אחרי ההספד של הרב ומספרים בשבחו של המת.

— אמת — מאשר שמואל החנוני ואומר לפנחם החוצב מצבות — אמת, ר' משה אברהם היה יהודי כשר כדבעי, שאר אותי ואגדך. אנני נתתי לו קמח בהקפה זה כמה שנים, ותמיד אחרי ימים מיבים היה משה חשבינותיו ער פ"א. הוא הודיו תמיד בשמחה לקיים מצות פריעת בעל חוב, אם רק היה הפרוטה מצויה בכיסו. ועכשיו, רבש"ע! כמה צער, כמה ענמת נפש יש לי במיתו — בחמשים בחר חוב וקוף עליו כפנקסי...

— הוי, רחמנות! רחמנות! — נאנח פנחם הפסל — הוא לא השאיר אחריו אפילו חמשים פרוטה — להציב לו מצבה על קברו...

מי שם לב אליהם, להקל להם את הנאי החיים, שיובלו לגמור את למוריהם.

בארץ של חרשת המעשה, אנשים כאלה מקבלים משורות בפניקיות ובכתי-מסחר וסוכנות. אבל גליציא הכמתה מרובה ממעשיה. אין בונתה, שהכמתה הוא כללית ומקפת את כל שדרות העם, כי בכחינת הבערות והאנאלפאבתות אינה עומדת גבוהה הרבה מרוסיה ובין האינטליגנץ וההמון תהום מכדילה. בונתי רק, שבאפס מעשה, יש לנו מלומדים יותר מכפי הצרך. כאן בגליציא גם בזה המדרש עקר ולא המעשה, כמו שהיה המנהג אצלנו בדרות שעברו בענין למור התורה, שכל בחורי ישראל למדו תורה לשמה ולא לשם רבנות. באנגליא, בתולנר ובצרפת שולחים את ההיפרפרו-דוקציה של האינטליגנץ לקולוניות שבאפריקה ואזיא והיטבר כפול. ראשית הם מרבים ומרחיבים את האלמנט האנגלי, ההולנדי או הצרפתי בין העמים הנבגשים, והשנית הפרולטריאט האינטליגנטי אינו מתרבה בארץ עצמה ואין אחר רוחק רגלי רעהו. אבל אצלנו בגליציא העניה למה מרבים אחינו את הפרולטריאט האמלל הזה? למה יעמלו בניהם לריק? למה ימיתו עצמם באהלה של חכמה ללא תועלת? הרי אין להם לקוות לעוה"ב מזה ועוה"ז ג"כ אינו מוכן להם: המניסטר מרבט ראה, שהצעירים הנכנסים לגמנויות מתרבים ואין להם הרשות להכנס לפוליטבניק ויצר נימנוזים-אנדרוניזם: נימנוזים-ריאלי, שלתלמידיו תהיה הרשות להכנס גם לפוליטבניק. זהו ריפורמה בכל אופן, אבל כמה דברים אבורים? בעמים אחרים שבאוסטריא הפנימית, תלמידי הפוליטבניק שלהם ישינו בהונה, ישינו עבודה, ישינו שבר לעמלים, אבל לנו למה זה? למה לנו לעשות בנינו לאמללים? למה להכניסם בסכנה, לקים את דמנה, שכמעט נתקדש גם הוא, שכל בן ישראל מוכרח ללמוד בנימנוזים? ואם אין עוד לבטל את המנהג של שמות הזה, רחמו עכ"פ על התלמידים בני האכיונים והביונים, ראו את ענים של קרבנות המנהג האמללים ועזרום, כמו שעזרתם לתלמידי הישיבות ובה"ד!

יעקב הכהן רפאפורט.

ענינים מדיניים.

המסיבה באונגריין. עוד לא מצאנו כל אנשי החיל באונגריין יריהם, לצאת מן הסכסוך, אשר בין

כח עוד לבכוח. הרמטה היתה רמטה לפני הסער. כמעט נראו אנשי החברה הקדושה כבית והאומללים התחילו בוכים וצויעים כקולי קורות ומכים את עצמם במטורפים, עד שהוציאו אותם בחזקה אל בתי הישכנים.

החלוצה הולכת ונמשכת מבית האבר עד בית הכנסת. הרב עלה על הדיבן והספידו כהלכה. הוא חי ביהודי כשר ומת ביהודי כשר. בחרש אלול מת ומתוך תשובה מת ובערב שבת מת, ביהודי כשר, בבחינה מי שמת בערב שבת יאכל בשבת. רוא היה עני מרובא, כי יאה עניוהא לישראל. הוא היה מפרנס אשה ובנים מיניע כפו בדחק גדול ולא המיל את עצמו על הצבור. הוא היה בעל תפלה הגון וכלי ספק נחבקש ש"ץ הגון ביישיבה של מעלה ונצחו עליונים, והוא ימליץ טוב בערנו וזכוהו תנן עלינו ושלוס לעפרו! אחר כך השמיע השמש בסלסול בכינו ובקול זעזוע תפלה, "אל מלא רחמים" ולא היתה עין אשר לא הירידה דמעה.

המטה הורטה ורכים נרחקים לשאת את נטל המה על שבכסם, ככל פסיעה מתחלפים הנושאים. אנשי "החברה הקדושה" קוראים "צדק לפני יהלך" ושרש קופות מצלצלות, "צדקה תציל ממות" והרחק גדול, כל אחר רוצה לזדק מסבע קטנה אל תוך הקופה.

הקהל הולך הלוך ורכי, מכל הסמטות ומכל

המדרש הישן, כרב, כחיש, כבעל-הבית, כקבצן שאיפתם האחת היתה, לראות את בניהם בני-תורה ותלמידי חכמים. הלא דמוקרטים היינו מעולם, הכל צריכים להיות שווים אצלנו ולא נכר שוע לפני דל. וגם האפשרות היתה, הצרכים היו מצערים, השתכרות השקל לא היה כל כך קשה, מלבוש ופת לחם — ולך בית-המדרש. היום נשתנו העתים, האקנומיה החדשה הורחה שכית-המדרש, הישן מחנך עפ"ר בטלנים, שאינם מוצאים ידם ורגלם בעניני רהיים והכלכלה והכמת מסכן בזה אך בזויה הוא, על-כן ההליפו את אביו בהומר ואת רבא בהורין והתחילו כמעט כל המעמדים לשלוח את בניהם לבית המדרש החדש — לגימנוזים, להפטר על נקלה מראנת גדול הכנים ומוחכמה ולהיות גם בזה הכל שווים במעלה.

לפני עשרים שנה עשו האקרטיים באמת עסק טוב, מעמים היו הסטודנטים וטוב להם, אם נמר אחד את למוריו או לא נמר. זה היה ללכלך בעיר קטנה, זה לרופא בצבא או לסתם רופא, זה לסופר העדה, למנהל המטריקל, לאדבוקט, לנזמר ובאופן היותר רע למורה-הרת. והיום קשה מלחמת הקיים, מארת הגלות רובצת גם עליהם. הנה יושב לו סטודנט וחוזר על משנתו הקשה, החיים קוראים לו ומושבים אותו מלמודו. אז זרם השמל עובר בעצמותיו, התקוה משחקת לו, שייטיג תעידת-בגרות ויכנס לאוניברסיטה ואז... ואז... והוא מתנכר על יצרו ולומד ביתר עז. צעיר הוא ויש לו כח דמיון רחב באה השעה, הסטודנט עמר בנסיונו וברגע אחד נתבגר. עתה מתחילה המכוכה. מה יעשה? יכנס למחלקת הרפואה — נחוץ בסף הרבה ותמיכת הממשלה, הנועדה לאלה הרוצים להיות רופאים בצבא, מונעים מהיהודים, ומשרה בכתי הפקודות לא ישיגי; לפילוסופיה — אין זה מקור פרנסה ולא כל אחד משיג כהונת פרופסור; לתי-אולניה — אצלנו צריך הרב להיות רק נכד ולא תיאולוג. ובכן — למשפטים, ניתנים להקטטורט להתום את הפרקבנטציה ומזפשיטים לארבע רוחות. מהם נעשים למורים פרטים, לכותבים אצל אדוני-קמים בעד שלשים כתרים להרש, ללוחמים מלחמה קשה בעד פת לחם. מי שבאמת הוא בעל כשרון, ינמור אחרי שנים את למוריו, ופחותי הכשרון, שראשם מלא דאגות פרנסה, עומדים אחרי כמה שנות עמל בבחינה אחת, בשתים ומעט מעט הם נעשים יוריסטים נצחיים, בעלי מום, עומדים בחצי הדרך ואין תקוה. טפוסים כאלה ישנם למאות ואין

ש"ץ בימים הנוראים. קולו לא היה ערב ביותר, אבל הוא היה בעל כבי גדול והיה נועה בכבית מתחלת ההפלה עד סופה והחסידים ואנשי מעשה נהנו מתפלתו הנאה מרובה. אמרו עליו שיש לו ניצויץ מנשמתו של ירמיהו המקינן ולכן עניו מקור דמעה. ביחוד בתפלה "הנני העני מטעש" הראה נבירות והרעיש "עולמות". כל מלה יצאה מעמק לבו ונכנסה ללב והטילה אימה על כל הצבור המתפלל. כבטאו "גרעש ונפחר" היו כל עצמותיו ראו לדא נקשן ופחד וזועה מרפרפים בחלל בית המדרש והיו מתנפנים כמו בכנפים ממעל לראשי המתפללים, ונגעו גם לרב היותר מטימטם, ובהנעי "לשדי איום ונורא" התנכר בארי ושגא אורן שלש המלים בקור רעם, עד כי נעו שמשות החלונות במסגרתן, ואחר כך היו עניו מפכות מים מבלי הפינות, בבחינת חויו ורעם וגשם שוטף.

עוד מבקר השכם התחילו אנשים בודדים סובכים את בית האבל. הקילות היוצאים משם היו מזועזעים את הרב ומפרכים את הגיף עד כרי נטילה התרגשה. אלמנה עניה וששה יתומים עוזבים פרשו יריהם וקבלו מרה על מפרנסם, שניטל מהם בדמי ימיו. שבנים ושכנות, קרובים וקרובות וסחם מכרים באו גם הם להשתתף בצער, וכל פנים חרשות עוררו בכיה חרשה וזעקת שבר עוד הפעם. המשתתפים בצער התחילו נשמיים ויוצאים ונשארו רק המיותמים דוממים בלי

אין להם רשות ללמד. ומה נ"כ תואנה קלה לסגירת בית-ספר. במצב כזה דומים בה"ם לקקיון של יונה ובל עמלנו עולה עפ"ר בתהו. עלינו איפוא למצא אמצעים, לבסס את בה"ם על כספים נכון. המתאים לרשימה החקים. — מר ראת מרציא ע"א התעמולה. אין ההסתדרות יכולה להתפתח כל זמן שלא נשיג איזה סכום כסף הגון להתחלת עבודתנו. ע"י מאמרים וכתובים לא נשיג כלום. אם חפצים אנו להגיע לירי תוצאות ממשיות, עלינו לפעל ע"י נואמים שלוחים על ידנו ממקום למקום, ע"י אורגניזטורים הנוגים, שייסדו את הועדים המקומיים בכל מקום ומקום בהם נביא רוח חיים במכונה העומדת עתה מבלי נוע. בהיותו בבוקובינה יסר הנואם ועדים מקומיים והבטיח להם, לשלוח נואמים, כדי לעורר את לבית היהודים בעד רעיוננו. עתה אין ההסתדרות יכולה לקים את הכמחמה מחסרון כסף. והועדים באין להם נמינות אינם עושים כלום וגם ההסתדרות תאכזר ערכה בעיניהם וכל העבורה, שנתחיל בעתה, תעלה בשביל זה לשוא. הנואם מותח קו בקרת חריפה על הנהגתנו הרשמית, שאינה רואת להסתדרותנו ושאני ממציתה הסכום הדרוש בעד ההתחלת עבודתנו, בעוד שהיא ממציתה סכומים הנוגים בעד בחירה. הנואם מציע: א) לדרוש מאת הועד המרכזי של הציונים סכום קצוב בעד ההסתדרותנו; ב) לשלם שבר עבודה ליושב בראש ולמזכירו, למען אפשר להם. להקדיש את עתותיהם רק להסתדרות. הד"ר קורקיס רואה את סבת היואוש, התוקפנו רק כמקרקק הרעה של ועדנו. בתור הסתדרות צעירה עלינו להצטמצם בביעץ ולא לקפץ קפיצות. עלינו לשים לב עתה רק לרכישת חברים בשביל ההסתדרותנו ולא ליסד בה"ם חדשים, שאין אנו יכולים לספק את צרכיהם, בעתה, באשר יבצר מעמדנו החמרי, נשתדל להקיף היקפים יותר רחבים, כמו שנראה בהסתדרות בה"ם של הפולנים. — הד"ר רינגל מסכים לדעתו, ולמען עורר את לבות השדרות הרחבות ולהראותם את חפצנו הנמרץ לעבודה הוא מציע, לתת בזמן לזמן תמיכות קטנות לבתי הספר ולפרסם זמא בעתונים. ליסר קורטוריום של חברים מיסדים עשירים והם ישתדלו לרבוש עוד חברים מיסרים. — הד"ר קורקיס פונה אל יושב ראש בשאלה, מה היה בענין הכניית המורים, שהיתה צריכה הסתדרות המורים לעבד לפני ימי החפשי. מר שילר משיב, כי ראש ההסתדרות מר סופרמן הבטיח להוררו בדבר, אבל בזמן האחרון הודיע, כי אי אפשר לעבד את התכנית לפני ועידת המורים, אשר תהיה לפי דעתו בחנכה. הד"ר קורקיס דורש, שיהנו למר סופרמן אולימפוס עד סכית. כלם מסכימים לזה. — עפ"י הצעת הד"ר רינגל החלט, לפרסם בכל פעם את הפרוטוקולים של ישיבות הועד. גם התקבלה הצעתו, שהועד ימנה עורך-דין, שיגן על בה"ם מפני התנפלויות שונאיהם, שיהיה לו עדי בה"ם אל מי לפנות. — עפ"י הצעת מר שילר החלט לערך אספות עממיות בכל הערים ולהזמין נואמים טובים. מר שילר מקבל על עצמו לעשות תעמולה בערי השדה במשך נסיעותיו לרגלי מסחרו. — מר שילר נעל את הישיבה בהודיעו, כי ע"ד יסוד בה"ם חדשים וגני ילדים ירציא בפרוטומי בישיבה הבאה.

פיליטון כמז.

מכים שופר ותוקעים המן.

מלמד היה לי בילדותי, שבאשר נכשל תלמיד אחד בלמודו ואמר את ההפך ממה שהוא באמת, לעג לו במליצה הקבועה הזאת: "מכים שופר ותוקעים המן". המליצה ההפוכה הזאת עתה על זכרוננו "מראה ההפוכות, ששליחי צבירנו במיעצת הממלכה ד"ר קורנדא וד"ר לוונשטיין, עושים בשבילנו. אם יקבעו בחוק זכויות לכל העמים ויוציאו רק את היהודים מן הכלל, להיות נבגעים ובפופים להנוצרים-סוציאליים ולהבלע בתוכם לעם אחד ולהרכיבם אלופים לראשם —

ישבו ארבעה יהודים ועיני שונאינו הכלינה. לריק ההפאר הד"ר נסמאן בעהון אנטישמי, כי לא התן הממשלה ליהודים לבחור ציר בפני עצמם. זדונו היה אבי מחשבתו כזה. הוא דמה, כי השתדלותו תעשה פרי והממשלה הכללית לא תעז להשיב פניו ריקס. אבל לאסונו אין המניסטר הכללי לפינגץ (שבירדו הנהגה בוסניא) איש אשכנזי, בי-אם מדיארי, שונא הנוצרים-סוציאליים מאז והשתדלות שונאינו אלה פעלה את ההפך. בלעם יצא לקלל את ישראל וברך ברכם בעל כרחו. אמנם עוד צריך חוק הבחירה הבוסני להסכמת הפרלמנט האוסטרי והאונגרי, אך כידוע אין הפרלמנטים. האלה מוכשרים עתה לעבודה ובית ועד-המדינה בכוסניא יפתח עוד בשנה הזאת והבחירות תהיינה מיד לפני ההסכמות וערעור צוררנו מביט ומחויץ יבוא לאחר מעשה ויהיו מן הצועקים ואינם נענים. עתה הגלה סתירה עצומה במעשה הממשלה האוסטרית. כי היא בלי ספק הסכימה לסדר הבחירה בבוסניא, כי על המניסטר בארון בוריאן, הממונה על כוסניא, להועץ בכל דבר עקרי במניסטריות האוסטרי והאונגרי. ואותה הממשלה האוסטרית, הרוצה למנוע ממה אלה יהודים בבוקובינה קמסטר לאומי, הכרח להסכים לקמסטר יהודי לאומי לשנים עשר אלה היהודים אשר בבוסניא. כך הם המיד מעשי אנשים בלתי ישרים מלאים סתירות. צירינו בקלוב היהודי בפרלמנט האוסטרי ישאלו כלי ספק את הממשלה את השאלה הזאת והיא התעמף בשתיקה כדרכה. אך אחרי שכבר הודתה הממשלה פעם אחת להכרלת היהודים מן העמים וממילא הכירה לאומיות ישראל, לא תוכל להפטר עוד מהשאלה הזאת ועוד יהיה ע"יה לדון כמה פעמים בענין לאומיות ישראל והכרח הכרחי טיף להוציא את הקונסנקוונץ ממעשיה בבוסניא ומהנהגת קמסטר לאומי במורביא ובבוקובינה ובבוסניא. דפומציא של החברה הלאומית היהודית, כבר עמדה לפניו, לקרוא הגר על החלטה בבוקובינה והיא ענתה בתמימות, כי עליה לשמור את זכויות היהודים, שנקבעו בחקים היסודיים של הממלכה, שלא להבדיל את היהודים מן העמים לפי דתם, כי זאת תהיה גריעות ליהודים. אבל העם היהודי כאספיה, שכבר היו כשכוע שעבר בערי בוקובינה וגליציא והעתידות להיות, כבר הודה לבארון בינר על צרקתו זו ודרש ממנו יושר ומשפט אמת ולא צדקה וחסד. העם היהודי מרגיש עצמו כלאום, הדורש משפטו לו לבדו ולא להבלע מאחרים לזכות האחרים בתואנת רשע הישנה, כי אין היהודים רק כתה דתית. העם היהודי יצירתי עליו, יצעק באזניו צעקה גדולה, כי לא הד"ר נסמאן והדרי"ם לוונשטיין יקורנדא הם דורשי מיכתו.

ישיבת הועד

של הסתדרות בתי הספר העבריים.

ביום 12 לחדש שעבר היה בליבו ישיבת הועד של הסתדרות בה"ם העבריים בגליציא. על סדר היום היו: א) המצב הנוכחי של בתי-הספר; ב) העמולה לזכות ההסתדרות; ג) יסוד בתי-ספר חדשים וגני ילדים. ראש הועד מר שילר פותח את הישיבה. בצבעים בהירים הוא מה"א את המצב החמרי והרוחני של בתי-הספר בגליציא, מצב בתי הספר רעוע. היעדים המקומיים, העומדים בראשם, אינם רואים כראוי לזכותם. מחסרון הכנסות אין בתי-הספר יכולים למלאות את חובתם במה שנוגע לדרישות ההיגיינה. וזאת גורמת רעה כפולה. מצד אחד מוצאת לה הממשלה תואנה לסגור את בה"ם ומהצד השני משפיעה זאת גם כן לרעה על התלמידים עצמם, שערך בה"ם עכרי יקטן בעיניהם דעות כ"ס בללי, ששם משתדלים לנטע כלבם מושגי הסדר והנקיון ויראת הכבוד לכה"ם. ועוד רעה אחת צפויה לב"ם עברי, שאינו עומד על כספים משפטי חזק. התקנות, אשר על פיהן נוסדו בה"ם, הן תקנות של חברה "שפה ברורה" ולא של בה"ם עצמו בתור מוסד, ובתור חברה מותר לממשלה לסגור בלי שום מענות ומענות. המורים הם כלי תעודות ועפ"י חקי הממשלה

ולוונשטיין יהיו קשורים בנבלה הזאת לדור דור. יעלו נא יהודי גליציא עפר על ראשם ויילילו, כי עלתה כזאת בימיהם, כי אפשר הדבר, שציר קהלה חשובה כמועצת הממלכה הוא איש כלוונשטיין. כצדק יקוננו עתה ברחובות היהודים בגליציא: "בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי".

ציר מועצת הממלכה ד"ר שמרובר כתב לי בענין המעצב הזה מכתב ארוך, המתחיל בדברים האלה: "חשוב בעיני מאד שתפרסם את כל ענין הקון סדר הבחירות בבוקובינה בעתון העברי, המצפה" באפן מוכן והמסור לצביר הנדול היהודי את השאלה הנכבדה הזאת, למען ידעו בני עמנו ויבינו את גדל הפשיעה המשוקצת, אשר פשעו בהם לוונשטיין, קורנדא וסיעתם ואת הגזק העצום, שהסבו ליהודי בבוקובינה בפרט ולכל העם היהודי בכלל". הד"ר שמרובר מספר הלאה במכתבו את העמל והבכדות, שהיו ביצירת החוק לתקון סדר הבחירות בבוקובינה בועד הקבוע הממונה על זה. ולפי דעתי לא אוכל למלא את רצון הד"ר שמרובר, לפרסם את הענין ב"המצפה", באופן אחר מאשר לתת פה תוצאות ממכתבו אלי בלשונו. בתוך דבריו היא כותב:

"זה שנים אחרות אני עמל בשקידה, שתקבע בחוק הבחירה החדש בבוקובינה מחלקת בחירה מיוחדת לנו היהודים, למען נבחר לנו באי-כחנו לבדנו כיתר העמים ולא נהיה תלויים באהבתם ובשנאתם של אחרים, בחסדם ובזדונם ולמען נהנה גם אנחנו מבע"פ י"מ של יסודי חקי הממלכה, כי חוק אחד ומשפט אחד לכל הלאומים באוסטריא. להכלית זאת התחברתי עם צירי הרוחנים הצעירים לפני שנה, לבטל את חוק תקון הבחירות, שנתקן אז ולערוך חוק אחר, הקובע לכל עם בחירות לבדו וגם לנו לבדנו. בועד הקבוע הסכימו לנו אחרי מו"מ ארוך גם הרומנים והפולנים וקצת האשכנזים, שיבחר כל עם בפ"ע צירים כפי מספרו. בבוקובינה ישנם יותר ממאה אלף יהודים והם ראשי בעלי המסחר, התעשייה, החרשת ועבודת האדמה וראשי הנושאים עול המסים וגם בחכמה הם נוטלים חלק כראש והדין בוראי עמם בררשם באי-כחם קבועים ובמוחים בועד המדינה. ובבחרנו בתוך עמי הארץ אין באי-כחנו במוחים, כי בכל מחוז הננו המועצ ואין לנו רוב בשום מקום, אף לא בתוך הערים. כזה הבין את את ערך חוק הבחירה הזה לנו. ועתה באו הנרמני קורנדא והפולני לוונשטיין וחמלו עלינו ובכרי שלא יאמרו עלינו, כי שבנו אל הגיטו הפרו מאחורי שבמנו את החוק הזה, שעלה לי בעמל רב כל כך. עתה תקים הממשלה לרותנים, לרומנים, לפולנים ולאשכנזים קמסטר מיוחד לכל אחד ואותו תוציא מן הכלל, אותנו הכוף לבחור עם האשכנזים ביחד, כלומר עם שונאינו, שגם הם וגם אנחנו איננו רוצים להתחבר יחד. עתה ראה מה גדול המעל, שמעלו האדונים הג"ל בעמם, מה גדול הגזק שהביאו לנו! הכריזו בעז על הנבלה הזאת בין כל עמנו ואני אוסיף להשימעך מה נעשה בענין הזה". אלה הם דברי צירנו הנאמן והחרוז ד"ר שמרובר. על דבריו אין לי מה להוסיף, נניח את הדבר לצבור העברי לחרוץ משפטו וראשי השופטים יהיו נא בוחרו הד"ר לוונשטיין בדוהביטש! א. ב. ווערנער.

קמסטר יהודי בבוסניא וצדקת הממשלה.

מה שלא עלתה בירי יהודי בבוקובינה המרובים עלתה בירי יהודי בוסניא המעטים. למרות השתדלות אויבנו מבית ומחוץ, להפר את הקוריה היהודית בארצות הנכבשות, עשתה הממשלה הכללית את חפץ היהודים הנאמנים וערכה בחוק הבחירה החדש לכוסניא בין הקמסטר הקראטי, הסרבי והמחמרי גם קמסטר יהודי. שנים עשר אלף היהודים בבוסניא יבחרו ציר מהוכם לועד-המדינה. גם יהיה ליהודים בא-כחם קבוע אחד כמו לכני יתר הדתות, למשרה הזאת ימנה הקיסר את רב הקהלה הספרדית, העהיד להבחר. ומלבד זאת תשלחנה גם לשכת הארכוקמים ולשכת המסחר יהודים בתור באי-כחם ובתוך ועד המדינה

מכתבים מטרי המדינה

קראקא. כימים הראשונים של סבית נפמיר פה שני אנשים חשיכים ברמי ימיהם, מר יהושע קאצעס (מהפרא קאצעס ובינונאם) ומר משה דוב שנברג, שניהם היו בני תורה ומשכילים עכרים וישרי לב, רצוים לבריות וחביבים ככל העיר.

— בעירנו פרצה מחלקת, ה"ל לא בדבר רבנים וחזנים, כי אם בדבר קנרדטיר, שלא באה לעולם בחליקת עור הדוב כמס הומת הדוב. בידוע חש הסוציאלי דר. דרובנר רעזרת הדירים, הנאנחים החת עול יוקר הדירות, המציק עד אפס עוד כח לשאת. דבר גדול עשה באמת להציל כאות משפחות מכף עושקיהן בשלום וביושר וכל אנשי העיר, מלבד בעה"ב, רוחשים לו הורה. והחכה הזאת היא בעשן לעיני ראש מפלגת "הירודים הבלתי תלויים", דר. גראס, שאינו סובל איש פופולרי אחר זולתו בעיר ויש לחיש, שכאשר תהיה בחירת ציר למועצת הממלכה יחזיקוהו בדובנר, שהקהיל זה שלשה ירחים אספות עם תחת כפת הרקיע, לכאר להם את הישועה שעשה לדירים. ע"ב הקהיל ד"ר גראס ביום א' ש"ז אספה בהיכר, שכנה לו כהוך הבתים קנין העם. רשיה הדבור לא נהן רק לבעלי בתים ולא לדירים. החלטה נחלטה כאונס, כמס נגמר היכוח. לא הועילו מחאות ובקשות, לא הועילה גם כיאת דרובנר בעצמו. בעה"ב דברו באות נפשם והאשימו רק את הדירים ומנהליתם, כי הם העושקים ובעה"ב הצדיקים. שאין ורעש קמו בהיכל, המנהלים גרפי וא"ו ולענו כדמיקרטים ממש. אבל העם ישאל בצדק: הזאת מפלגה דמיקרמית, הנלחמת בכל חמס ואונס?! דר. גראס נגלה בכל ציונו. כהוך הרעש נעל פקיד הפוליציא את האספה ובשכוע הכא ההיה אספה של מוזינטים לכד.

לכוב. כיום הראשון לשכוע זה הוחנה ברב פאר פתיחת "הבית לתלמידי בתי מדרש חרדיים". הבית נבנה הודות לעמלם של האקדמיים היהודים מ"אגודת הרנוונזש" הבית הוא בעל שלש קומות, המכילות שבעים חדרים נהדרים ומרווחים. גם היכל לחגיגות, אולם לאביל בו, סבה להנהגות וחדר מרחץ בכל קומה. וחדר לבית סביב. החדרים מיאדים כלילה באור החשמל. מכל עברי הבית משתרעים גנים ופרדסים, ובהפתח החזיתות יתפרצו גלי אור צח אל הבית פנימה. בבית הזה ימצאו מנוח האקדמיים היהודים, שאין ידם משגת לשלם דמי דירה ואדומה. בחגיגה השתתפו רבים מסיבי העיר ובתוכם צירי הקלוב היהודי.

בכיהונם "חדשים" שכח השמש לתת לכבות את הנרות כליל ש"ת ונר אחר, שעמד על הבימה, נפל ויצת אש בבימה, העניי, שישנו שם, הרגישו את העשן המחניק וירימו קול צעקה ותיכף באי המכבים ויכבו את האש.

בחוהמ"ס היתה הבחינה בכיה"ס העברי. התלמידים הצמינו בידיעהם את השפה העברית, והחלה להמורים מר זוסביטש ומר ויטבסקי. המשפט של רוצח שטאף ואשתו. שהתחיל להתברר, עוד לא נגמר. הסגור בקש לדחות את המשפט, עד שיביא עוד עדים. בית הדין שמע לבקשתו והמשפט נדחה עד נובמבר. עברי.

פודהאיצה. חג האסיף זמן שמחתנו נהפך לנו יושבי פודהאיצה לחג, לימי בכי ואבל, כיום א' דחג הסוכות כשעה 8 בבקר נאסף אל עמיו מורנו ומאורנו הגאון המרום ר' שלום ליליענפעלד בהגן אב"ד דקהלתנו בשנת נ"ג לימי חייו ונקבר בו ביום בכבוד גדולים, בשכונת הנאין בעל משאת בנימין. לא אך עירנו כלכד נתימה מהגאון האריר הזה, כי אם כל בית ישראל. כי כדור יתום הזה אין לנו רבנים רבים בעלי כשרונות גדולים כמוהו. תורתו וחכמתו עשלו שם בגדולים. קהלות רבות בקשו להושיבו על כסא הרבנות, אך מחלתו הממושכת עמדה לשמן על התפתחות השושנה הנחמדה הזאת והאפילה מעט את השמש, שהיתה יכולה להאיר מסוף העולם ועד סופו.

זהו דרך חירות, ואם יקבעו זכות לאומית גם ליהודים, שיהיו ארונים לעצמם בלתי תלויים כדעת שונאים — זהו שיבה אל הגמי. הלא כך באר מורם של המתבוללים בה, הפרעסע". הרי הארונים האלה מכים באמת את שופר החירות, שנשמע במחננו בזמן התחיה והוקעים ומרעים כשמחה ובששון להמן, האומר לכלותנו, להשמירנו ולמחות שמנו! כשנעשו לנו אלף עולות מאז נבחרו הארונים האלה, שהקו ולא השמיעו מלה ובשכשה הנהגה מדינה אחת, לתת לנו פעם גם זכות, קמו — דעזרת צוררנו.

כשלמנו אצל מלמדנו הנ"ל פרשה משפטים והגענו לפרשה עבד נרצע: "אם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי ורצע אדוני את אוננו כמרצע", קרא תלמיד עקש אחד בלשון רבינו: "מכים שופר ותוקעים המן! ובי מפני שהוא אוהב את אדוניו ואת אשתו ואת בניו יש לענשו? אדרבה שבר מיב מגיע לו?" "רש"י כבר הרץ את הקושיא הזאת — ענה המלמד — "און ששמעה וכו' והלך זה יקנה אדון לעצמו". לא על אהבתו את אשתו ואת בניו הוא נענש, אלא על שקרו ועל צביעותו, כי שקר בפיו. אלו אהב זה באמת את אשתו ואת בניו היה מתאמץ לצאת לחפשי ולעבוד בחריצות ולהשכר די כסף, לפדות את אשתו ואת בניו מבית עבדים וזה הלך וקנה אדון לעצמו שנית ועשה גם את אשתו ובניו בעל ברחם לעבדים ולשפחות, לכן ירצע אדוניו את אוננו, לאמר: בעבדות חפצת, קנה עבד, אבל הכל יכירו עבדותך, אהלה עגול של מהכת באונך, למען ידעו הכל, כי נפש משועבדת לך ולא חפצת בחרות, שזכתה לך ההורה אחרי שש שנות עבודה". בן באר רבינו. אבל דעתי לא היתה נוחה עדיין. הינח היא, נמדה שאדם מורד מורדים לו, אבל מה חטאו בניו? למה יעברו גם הם עמו? מדוע לא גזירה ההורה, שכית-הדין ישתדל לפדות אותם, למרות רצון אביהם הבוגד ולגדלם לאנשים חפשים? זה היה ענש בראי לו. וכן אני שואל גם עתה: לוונשמיין וקורנאד עימדים וצווחים: אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. מרוע אין כל הצבור היהודי מתעורר כנגדם, להרעיש עליהם כל העולם, לאמר: "אהבתי את אדוני" אתם אומרים? אמת ויציב! נפשות עבדים לבם, לבו והרצעו לעברי עולם! אבל שקר הדבר, כי אהבתם גם אשתכם ואת בניכם, כלומר את עמכם, לא נהן אהבתם לשעבד גם אותנו לארונים ורים! אלו אהבתם אותנו, היותם משתדלים לשחררנו, בוגדים אתם, הניחו את רשותכם עלינו לאחרים והשתעבדו לבדכם!!

קבצן אחד חזר על הפתחים היה בעירי, מטופל בילדים רבים, שהיה עושה בהם סחירה, כי בדרכו נברכו הילדים אחריו, לעורר רחמים. פעם השתובבו הילדים בחוץ ואביהם נער בהם ואמר אל הגורל שכבדם: "זכור איציקל מה שאומר לך, אם תתנהג בהונן, אז תלך עמדי ואם לא — אהנך לבעל מלאכה!" התבינו את הענש הזה? לפי מושג השנוורים, המטילים עצמם על אחרים, המואסים כפת הנורם ובוחרים ללקט עצמות יבשות תחת שלחן אחרים, כך הוא באמת, כי להיות בעל מלאכה ולחיות מיגיע כפיים הוא בזיון גדול, אבל לאכיל שירים, מה שאחרים זורקים לכלבים וללקק פינות שמנות כפתחי נדיבים הוא כבוד גדול. לשנוורים פרוצים באלה באמת אין תקנה, אבל מה הם רוצים מילדיהם המימים? איך נוכל להביט בחנכם גם אותם בדרכם הנפתל הזה וישחיתים מנפש ועד בשר? בחזק-יד קחו את הילדים הנקיים מידיהם ותנו אותם לאחרים לחנכם, כדין העושה סחורה בילדיו ומעבירם לבשת... פרנסה הצבור שלנו קורנאד ולונשמיין עושים סחורה בצבור היהודי הנמסר לידם ומעבירים אותו לא לגתו, אלא לבית עבדים, ומוברים אותו לעבדים ולשפחות, למצוא חן בעיני אדוניהם, למען יתנו להם פינות שמנות ועצמות ללקק. הצילו את הצבור מידיהם, כי הוא כילד תמים שאינו יודע להבחין ועל ביה"ד לשפל בהם.

המחמט.

בית המירוס האלה, שכבר הפיץ אור במכתבים רבים כ"המצפה" על פרשת גרולתו של הגאון המניח ז"ל, מיכר הפעם מרוב הכאב להסתפק בדברים הקצרים האלה, והמנחם ציון ינחם את כל בית ישראל בגאולה קרובה וברעים מימים ונאמנים.

פסח ברנדסדורפר.

סאנוק. אדוני המחמט! זה ימים ושנים אתה מחמט ברפש הקהלות ועד ק"ק סאנוק לא הגעת. אם חוצב אתה, שהכל באן נקי וטהור, איך אלא מיעה. הרי לפניך, אדוני המחמט, גל של אשפת וחמט עד מקום שידך מגעת. חיה פה אהנו בריה אחת, שלא רניחה כמעט עכירה אחת בעולם, שדא עשהה אותה, מרמה את הבריות, פושטת את הרגל, נשבעה שבועת שקר, משחקת בכל ימיה השנה וגם בעשי"ת בקלפים ולא דוקא עם זכרים בעית רחמים, הפישה מלבישה בשביל יתומה, גרושה או אלמנה (ויש אומרים: לאו דוקא). בריה כזאת כיצר הכסה על עינותיה? והיא נעשית לחסיד, רודף ומקלל את הציונים ומציה להכריז בקרוי סדנרא, שכל מי שיעז לשלוח את בניו אל ביה"ס העברי או יבקר את הנשף העברי שנערך על ידו, ובררך אנב כל מי שאשתו לא נלחה את שער ראשה כל צרכה, אלו ואלו כל יעזו להכנס אל הקליו. ואם ישכחו ויכנסו אחת דהם להשיכם החוצה! לצני העיר שיאים איהו: בת יתרו מי התיר לך? מדוע לגבי הכניסה אל הקליו האשה אסורה, ולגבי יצר לבך הרע מותרת, בין פנויה או נשואה, יהודית או בת עם זר? הריני מתרה בחסיד מנאף ההוא, שאם לא יחרל כדאג לנשמות אחרים אפרש בזה שמו וכל תיעבותיו ואשמו וחטאיו בפרמית ואעיד עליו ערים למען ישפוט הקהל אם יש לו רשות לקשט אחרים.

יש לנו פה רב קטן, שאביו בד. היריש לו את הרבנות בחייו, והוא עזב את עירו ועדרי צאנו ובא בלי בקשה או הזמנה, להתישב בעיר אחרת ועוזה מאליו לגרולת רבי, והשי"ת שאינו מקפח שבר כל בריה מזמין גם לו חסידים מתוך המון-העם. מי זקוק גמי? הרכי אל חסידיו, או להיפך? הוי אימ", החסידים אל הרבי; ולא רק משום שדברי הרב ודברי התלמיד וכו', אלא הקא דין הוא: ומה לגבי השי"ת, הצדיק גזר והקב"ה מקיים, לגבי החסידים עאכ"ב, שצריגים הם קיים את דבריו! ואצל החסידים של צדיקנו אנו רואים את ההיפך. הצדיק כא לבאן והלמודו בידו, גם הכיא אתו את כלי תשמישו כלומר מנהגים חדשים, נוסחי תפלות, וכבש בשכילו את כל תמוספים, העליות השמנות, וכבודים אחרים ועי"ז העליה את חמת חסדי משורטקוב, המתפללים בכיהמ"ד דפאסאדע, וסכנת מחלוקת רחפה על בעלי עדתנו. הצדיק בהמיכותו בקש לישב בשלוה, רצה לוהר על מקצת מכבודו. אבל החסידים אינם טוחלים אפילו על כבוד כל שהוא. החסידים גוזרים והצדיק מקיים, ושעורויות נעשיות בעירנו, ואשת מדנים, ה"רבצין", מפיתה את האש בין החסידים ובשבת חיה"מ נבר הרוב ובשעה הקריאה נצו וקללו איש את רעהו, גם האגרוף עשה את שליחיתו כאכונה, הרבי ברח לביתו ואחד מן הגכאים ר' יהושע הכיא שיטר לביהמ"ד ומסתמא יובא הדבר בקרב לפני ביה"ד לענשין.

אב"ן שה"ס.

משורטקוב. מר יעקב שטייגער בעירנו הצליח לערוך בעזרת מורנו מר אפסעלבוים כיום ב' דחזה"מ סכות נשף עברי, הראוי להכתב באותיות זהב בהים-טויות קהלתנו. בעמלו הרב למדו תלמידי ביה"ס העברי להציג חזיון "דור" מאת דר. י. מ. זלקינד. ושלש תלמידות קראו שירים משניאור, משרניבוכסקי וברכה. היכל הטיאטרון היה מלא מפה לפה, ואפילו מבכרי שפת הגלות, הזוגון, הרגישו רגשי קדש לשפתנו בראותם, כי חיה היא באמת בפי הקטנים. שירת התלמידות ומחולות הרועים והרועות ובכלל כל החזיון עם הזמרה, כדם עלו יפה על הצד היותר טוב. גם קשוט הבימה ומלבושי הילדים, שנעשו ע"פ מר שטייגר, משבו את לב כל השומעים כל כך עד כי גם זמן רב אחרי שיר "התקיה" בסוף לא חפצו לעזוב

[illegible][illegible][illegible][illegible]

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְהָיָה אֵלֶיךָ וְהָיָה לְךָ אֶת הַחַיִּים וְהָיָה לְךָ אֶת הַחַיִּים וְהָיָה לְךָ אֶת הַחַיִּים

1111 1111 1111 1111
 1111 1111 1111 1111

מ. ל. ל. "גמל גמל"

10.444
 10.444

[illegible]

Dodatek do „Hamiępe“ Nr. 42 1909.

רמת המצפה

יוצאה לאור בכל חרש

חֹבֶרֶת.

אל תחלו.

מאת ישראל יוסף סירקיס.

三

רגילים היינו, וגם עתה רוצים אנחנו עוד, להאמין, כי התקיד הספרות הוא, למסור ציור שלם והמונה נאמנה בחיי העם והרגשותיו. בן אמן אנחנו רגילים לחשוב עוד, ומפאת ההרגל הזה הגנו נדרהים למדאה המור, שנחזה בספרהנו, שזה במה פעמים קמו סופרים עברים ודוקא לאומיים והשהמשו דוקא בעהגים לאומיים, להכנים בקרב עמנו רעז' היאוש ולהסבירו, כי כל מעשיו בעבר ובהוה ושאיפתו ותקיתו מאפע, כי אינו רוצה בתחיתו, תקיתו אינה תקיה, מטרתו הבל וריק ושאיפתו הויה, חלים יעף, חיון לילה. גם כל עברו ומפעליו ההיסטוריים אפס והוה ואינם כדאים לסכול בעבורם גלות ורדיפות עד אין קץ. ככה הם מרפס את ידי העם בלעגם וגיוזלים ממנו את קנינו האחר שיש לו — התקיה והחפץ לתחיה.

הדבר מוזר מאד, הרב לא יכולנו. אולם אחי! אל נא הפטרו את הדבר הזה כמנור-ראש, או כדאבן-נפש לכו. הבינו, כי חוכה מוטלת עלינו לחקור אותה. עלינו להחריש כחוקיד את שאון כאבנו ולדרשו ואם נכלמים אתם, ואם אין לכם כמה להסתיר את המכה המרה מעין רואה, זרו מלח על הפצע לכסותו, למען אשר לא הכלמו — ולמען אשר תחקרו ותדרשו אותו היטב. עלינו לדעת — וצריכים אנחנו למסור את נפשותינו לדעת זאת, כבוד

רסיסים.

האמת ערומה וכני אדם צנועים, על כן יעצמו עיניהם מראותה. (ש. ו.)
 "כהגיע תור נערה" בנימטריא "ונתת הבסך..." (מ"ח).

כתחלה ילמדי הרופאים למען יוכלו לרפא ואח"כ ירפאו למען ילמדו.
לפנים היה סנינע וגד, יען שפך דם אחיו, והיום האומר שאני לשפוך דם הוא

נע ונד.

בין גדולי חכמי הדורות ישנם הרבה מאד, שאינם נחשבים לגדולים רק מפני שכתבו הכללים הריקים בלשון שאינה מוכנת, לפי שלא ידעו לכתוב היטב.

בקומת איש ועד יום התחיה אל התהום לא יגיעו. עיין גם ב"ר צ"ח: עדתו של קרח היתה שוקעת ויורדת וכו'.

הספיר מפגישת משה עם הנביא אלכמזר (הירוק) הנסור על הקוראן (פרק י"ח פסוקי ס"א ע"א) ואשר בכלל אין יסוד לו באיזו ספרות, אין פה המקום להביא ואקוה לבארו במקום אחר. — תעלבו מספר את דבר הקמת המושכן לאמר: וידבר אלוה אל משה: דבר אל בני ישראל ויעשו להם בית מסגד לקהלותיהם; מושכן בער הערות, הארון והשכינה ומונח להקריב קרבנותיהם, על כחלי המושכן יפרשו מכית ומחוז עורות הקרבנות ומצמר העורות וטוו חבלים, לקשור העורות אחד באחר. אישה בנדת דוותה ואיש במוטאתו אל ינעו בהם עמירי נהשת, שארכם ארבע אמות, יתמכו במושכן, אשר בו יהיו שנים עשר תאים לשנים עשר שבטי ישראל. רחב המושכן תעשה שש מאות אמות ושכעה חדרים יהיו כתוך המושכן, מיסרים על עמודי כסף ארוכים ארבעים אמות. ארבע יריעות רחבות ארבעים אמות תפארת איתם מבית; יהי עה האחת מן שיש, השנית הארבע, השלישית כהט ורביעית מן עורות הקרבנות; להגן עליו מן המטר והאפר, ונתת שלחן זהב כתוכו, אשר עליו וישמו הקרבנות, ורחבו ארבע אמות מרכעות ויעל ארבע רגלים ארוכות בשלש אמות ישען, את המקדש תעשה זהב טהור עד עמודי זהב ארוכים שבעים אמות וארך המקדש המעלה ספורים תשעים אמות ורחבו שבעים אמות. מבית תכסנו בשבע יריעות ומחוז בעורות הקרבנות, ונתת אליו ארון העדות זהב טהור; ארכו ארבע ורחבו שבע אמות וקומתי כקומתך ותשכללה באבני חצי וספירים ותשם לו ארבע דלתות בעד המלאכים, בעדך ובעד אהרן ובניו, למען יבוא איש כדלת המיוחדת לו. כל איש אשר הגיע לשנת הארבעים יתן לך שקל והיה מספר השקלים כמספר בני ישראל, שש מאות אלף ותחמישם ושכעה, לעשות מהם המקדש. ואיש בלי עשן תצא מן השמים ותאכל הקרבנות ותחדיק המנורות התלויות במקדש; בשרשרות זהב המעלפים ספירים ואבני אקדה ותשים אבן גדולה כאמנעם המקדש; למען תצא אש השמים עליה מושכנה, וידבר משה את דבריו אלוה אל אהרן ואהרן מלא את ריב לבנה למגוי במקדש. ויהי היום וירליקו בני אהרן את המנורות באש זהב ויחר בהם אף אלוה ותצא אש מן השמים ותאכלם.

[illegible]

אין ררכי להתעסק בשאלות של "מה לפנינו ומה לאחור", ואיני מוכשר לשפוט את הפתרונים, שהחוקרים מבקשים על השאלה: "אם העם בורא את גדוליו, או הגדולים יוצרים ועושים את העם". ואולם רואה אני, כי הופעת הרצל על שמי תחיתנו, יוכל להיות לחומר רב הערך בידי המתעסקים בה.

[illegible]

בוברויסק, אב תרס"ח. שמואל אלכסנדרוב.

מאת

(¹ בלעם.)

(1) תעלבו מעיר, כי בלעם ידע את שם אלוה הגדול וטברו מבנה אותו בשם, היודע.

את מקומותיהם. ביחוד הצטין הנכיר, "דוד", ילדה בת עשר. מן הרבנות הכרובה על ההוצאה אומר מר שטיינגר ליסר כיבוליהיקוק עברית לילדים. יראו רבים וילמדו כהעלם הזה הנאמן העמו ולשפתי, לעשות כמותו והננו מביעים לו תודתנו מקורות לבנו. בו כיום באו רבים להכתיב בניהם בבית ספרנו העברי.

ס. ה.

מכתב מבוקבנה.

משרנוביץ. המסתכל על מהלך חיי היהודים בכירת בוקובינה ישמח לראות, כי אחינו פה אינם נסוכי הרדפה, כמו במדינות אחרות. כינתי כמה להענינות הגדולה, שהראו היהודים פה להצעת החוק החדש לבחירת צירי הועד המדיני הבוקוביני. כאשר אך נשמע בין החיים דבר החוק החדש, שבהשראות ד"ר שמרוכר נקבע בחוק הזה מדור מיוחד ללאים היהודי ואחד המכ"ע היומיים פה דבר שמנה על ההצעה הזאת, שרוב בנין ורוב בנין מאחינו פה הרעו לקראתה! בשמחה גלויה, כבר אז לא ממנו ראשי היהודים פה ידוהם בצלחתם, והפילמיקה במכ"ע המקומיים בענין זה היתה נלהבה וכל כל יהודי אמתי פחד ורחב יחד, וגם המון העם העסק בשיחות פרטיות וכלליות והראה לדעת, כי הראים היהודי חי הוא באספה והיא חי הנושא את עצמו. — ובהגיע השמיטה הרעה מבירת הממלכה, כי המניסטריום אינו ניסה — עפ"י השתדלות יהודונים... כידוע — להכיר זכות הלאים העברי, ורוצה להכריח מאת ארץ גפוש בישראל לדור דוקא בכפיפה אחת עם הנחש הגרמני, להמנות דוקא על דגל וויעדמאנן וסיעתו בעל כרחם, או נודעו על כל העם היהודי פה, כלי הבדל בעמד סוציאלי. כבר נאספו אספות-סחאה רבות, ואספות אחרת גדולות עוד נכונות להאסף. אינני רוצה לנבא מראש אם תועילנה האספות ותוליכנה אל המטרה הנכונה. אבל אם לא ינצחו היהודים עתה, הנה נעים לנו על כל פנים לראות, שאחינו פה יודעים את חובתם לעמם ועושים כל מה שיכולתם להשיג מכושם; הם מראים לכל הפחות, שאינם המימי דעה עם נביאי המסיעה, וכי יעקב לא מת... ומה שלא יעלה כירינו עתה, יש תקוה, שיעלה כירינו בימים הבאים. היהודים פה יקראו ע"י מחאותיהם הנלוות, עם המשורר שיללער: *Wir leben, und der Lebende hat Recht!* ולא רק היהודים הכאים כימים, אלה היודעים כבר את החיים, ונחמנו כבר על ידי המורה הגדול, הנסיון, מכריוס פה על לאומיותם, כי אם גם תלמידיו האיניכרסיתים משמיעים קול ברמה, לקיים מה שנאמר, "הקול קול יעקב". במכ"ע המקומיים נדפס קול קורא מחברות הסטודנטים היהודים לכל השומעים לקח בהאונכרסיתיה המשר-נוביצית, שבהכתבם להשעורים משנה זו, יכתבו עצמם מפורש להלאים היהודי ויכירו את שפת יהודית לשפתם הלאומית. הכרוז כתיב כהתלהבות לאומית הראוי לשבח. כידוע כבר עלתה ביד הסטודנטים היהודים באוניברסיטת בווין ולנכוכ, שיכתבו ביוזכרית הלאים בתור בני הלאים היהודי והמדברים בשפה היהודית.

כנודע העירה עלילת "כל-גדרי", שנרפסה בכל עתוני האנטישמים בשנה זו עפ"י הפרופסורים לתיאולוגיה באוניברסיטה פה, מארנאווסקי ואיזאפסקול, רעש גדול בתוכנו על אשר לא שלחו הפרופסורים הנ"ל ביחד עם הרגומו של שמראק, גם את הערתו על ה"כל-גדרי". ה"אסט-וואכש" של בלאך, הוכיחה כבר לפרופסורים הנ"ל את עותתם. ושמחנו לראות, כי שני הרבנים בעירנו, הרב הגאון ווייס והרב הראשי ד"ר רוזנפלד לא כושו לצאת דבר משפט את אויבינו כשערי בת רבים במאמרים גלויים ומיוסדים על אדני ההגיון המדעי כמכ"ע "מאגכלאט" המקומי, והראו גם בזה לדעת, כי יודעים הם את אשר לפניהם ואת אשר כהונתם ממלת עליהם, מהם יראו וילמדו רבני עדים אחרות, שרובם אינם נושאים עיניהם מחוץ לד' אמותיהם ובכל ענין נכבד לא ישמע קולם.

כיום א' ו' לחדש זה נבחר הועד הפועל של החברה-הלאומית-היהודית, לראש נבחר הד"ר שמרוכר, לממלאי מקיבו הד"ר פרוכט והד"ר דימאנט, למזכירים הד"ר קאסנר והאדון האללער. — כיום א' שביע זו היתה אספה של אלף איש ויותר החת כפת השמים בסאדאגורא, בה נשאו הד"ר שמרוכר, הד"ר קאסנר, מר מייכעש וד"ר רונעם ראש האזרחים שם, נאומים לאומיים ע"ד הצעת חוק הבחירה החדש וע"ד כיצב היהודים בבוקובינה ככלל וכפ"ט ועל האמצעים, שיש לאחוז בהם להטבתם. כל הנאומים נתקבלו במחאות כפים ובקריאות הירד נלהבות. כמי כן הביעו כל הנאספים את אמונתם לצירם הד"ר שמרוכר.

כיום ו' שעבר היתה ישיבה להועד הפועל התמידי של הועד המדיני הבוקוביני, בה החליט לקבל את השנוי, שעשתה הממשלה המרכזית בחוק הבחירה, היינו שהיהודים לא יוכלו לבחור בקסטר מיוחד, כי-אם ביחד עם האשכנזים, יען, כמו שהמעם המניסטר, הכרה לאום יהודי מתנגדה לחקים היסודיים, שעל פיהם אין היהודים רק "נסיה דהיה ואין להלות את הבחירה כתנאי דתי. הד"ר שמרוכר נשא נאום ארוך, בו הוכיח, כי היהודים לאים מיוחד הם עם תכונות לאומיות ככל הלאומים יושבי ממלכת אוסטריא. וההנהגות הממשלה כמאונה להכיר את הלאום הישראלי בלאים, איננה מיכנה, אחרי שכבר החקים הישנים מדברים ע"ד לאים יהודי, וכפרט כי כל הלאומיים בבוקובינה הסכימו קול אחד, להכיר את זכויות היהודים ולפנות להם קסטר מיוחד. אבל יען כי עתה אין לו ברירה אחרת והוא מכרח לקבל את החוק החדש כמו שהוא, רוצה הוא לכה"פ שיוסיפי ליהודים עוד מנדט אחד, ושהועד המדיני יביע החלטה, שהוא מכיר את זכויות היהודים לבקש קסטר מיוחד, ושהוא מכיר את היהודים כתור לאום מיוחד. הצעתו נתקבלה פה אחד מכל הנאספים.

כיום 9 לחידש זה היתה האספה השניה, בה נדברו עוד ע"ד שנויים קטנים בענין זכות הבחירות הפרטיות, ונחרט לבקש מאת הממשלה המרכזית, שתקחל את הועד המדיני עוד ליום 15 או 16 לחידש זה. נכבד לנו לראות איך קים הועד הפועל כקשת הד"ר שמרוכר. כהחלטה הנזכרת נאמר: סעיף 3. לפי המצב הניכתי בבוקובינה מוצא הועד המדיני לנכון לקיים שהיהודים הם לאום מיוחד, גזע עממי מיוחד, שכשכיל זה מגיע להם קוריה מיוחדת. לפי הצעת החוק עתה יהיו ליהודים עתה תשעה מנדטים מששה עשר המנדטים, שיהיו כהקסטר האשכנזי-יהודי. עתה נשארה עוד ההשתדלות, לסדר החברים באופן שמנדטי היהודים לא יוכלו לפול בשום אופן כירי האשכנזים.

כיום השכה, 9 לח"ז, היתה אספה גדולה כ"בית-הפועלים", שנאספה מאת הסיציאל-דמוקרטים היהודים. בה נדבר ג"כ ע"ד הצעת החוק החדש. נשאו נאומים שלשה סיציאליים יהודים, מר ל' מייכש והציר הסיצי. כפרלמנט גרינווייטשי. כל הנאומים מחאו כעיו נגד הממשלה המרכזית הרומסת זכות היהודים והעומת עליהם חרפה, להיות בני בלי שם. בליל ב' ש"ז היתה אספה נכבדה כ"בית ישראל" פה, שלקחו בה חלק כעשרה צירים מראשי קהלות ישראל מערי המדינה. בה נדברו ג"כ ע"ד הצעת החוק החדש והוצאותיו. היו"ר הד"ר שמרוכר הראה כמה עמל, שיתנו ליהודים קסטר מיוחד, דבר שלא עלה לו עד נקלה, כי הוא היהודי היחיד בועד דפועל התמידי. נשא עוד נאום נלהב ונעלה מכל תהלה הד"ר חיים קונסברג, בו מחה ככל חום לב עברי נגד החרפה, שהמימי עלינו כהכחשת זכויותנו הלאומיים. בסוף הקריא החלטה-מחאה, שהציע לשלח אל המניסטריום תלגדפית ושנתקבלה פה אחד. נשאו עוד נאומים הד"ר צעל-לערטייער מוויניץ, מר מייכש, ד"ר שפירא, יועץ בית המסחר מר מריכמער, מר פייערשטיין וכו'. כל הנאומים היו דברים כעתם ונתקבלו במחאות כפים נלהבות וממושבות, וכפרט כל דברי היושב ראש הד"ר שמרוכר, שענה לכל נואם ולכל שואל בדבריו המחובכים ומלאים חן עברי. התקבלה החלטה, שהד"ר שמרוכר יסע לוויין עוד היום, להשתדל אצל המניסטר, שלמעצ

כנדטי היהודים יהיו במיחים על ידי איזה איפן רשמי. אהו יסעו הד"ר חיים קונסברג וד"ר מייכש. אחרי זה קרא הד"ר שמרוכר לפני הנאספים סימנים אחדים מן התקנות, שנעשו ונכונים להשלח לכל עיר ועיר בבוקובינה כשכיל התיסדות חכרה יהודית לאומית בכל ארץ בוקובינה, שרשתה תהיה פרושה על כל עיר וכפר. עליה יהיה לסדר כל עניני היהודים הפוליטיים, הקונסירי, האקניטיים וכו' בבוקובינה. גם הצעתו זאת נתקבלה. כל הנאספים שמחו לראות עד כמה הכה הרעיון הלאומי העברי שרש בלב מנהיגיו ומשכיליו בבוקובינה, הנכונים — בדברת אחד הנואמים — לשפך טפת דמם האחרונה כשכיל לאום ישראל, שקם לתחייה. ונוכל לראות פה קיום דברי חזונו, ושב לב אבות על בנים ולב בנים על אבות! על מנהיגים ונואמים כאלה נוכל לקרוא: כמותם ירכו בישראל! של"ג.

לייפציג. כיום ג' ד' דחומה"ס נאם הד"ר שמריהו לוויין פה כ"בונורנד" ע"ד המגמות הקול-מיריות והלאומיות כפלשתינא. הנואם תאר בדברים חמים ונמרצים את המצב הארצי-ישראלי הנוכחי, את פרחי-התקוה הנשקפים לנו בעתיד. ולעומת זה מצב הגלות האי-נורמלי, שהננו נמצאים בו וביחוד כאשכנז, כאיזה אדישות נוראה מתחמים יהודי-אשכנז לתנועה הציונית. הנואם נתקבל במחאות כפים סוערת. הנואם עשה רשם חזק ונמרץ בלב הנאספים. על פני כל הנאספים נראה שביעת-רצון אי-רנילה. הרגש הלאומי עוד לא כבה לגמרי בלב יהודי-אשכנז, עוד יש ניצוצות כידרים וצריכים אנחנו רק להפית בהן ניצוצות העוממים האלה והלכה תעלה מאליה. ס. פערדלער.

מחרוב ומרחוק.

שונות. רסיכים קבעו את יום ספוח כוסניא כאוסטריא-אונגרי ליום אבל. כיום 7 כחז' תמה שנה לספיה. כל העיר בלגוד לכשה אבל. החניות נסגרו, שום מנגינה וזמר לא נשמעו והמון עם רכ נהלל כחוי, לקונן על אבדן כוסניא. — מחמד עלי מלך פרס, שהורד מכסאו, גלה לאדסה אשר ברוסיא. — בעיר אדריא באיטליא סקלו אנשי העיר את ההגמון הקתולי ואת אנשיו כאכנים ופצעום קשה, יען חפץ להעתיק משכנו לעיר אחרת. האפיפיור דן דין העיר כעיר הנדחת ונזר עליה חרם, שלא להתפלל בכמות ושלא יסלחו הכהנים עוונות יושביה ושלא יצלצלו הפעמונים. — משפט מושרי הקשר הסרכים בקרואציא, שהאריך ישבעה חרשים רצופים, נגמר, מיט איש נאשמו שקשרו קשר לחבר את כוסניא וקרואציא עם כרכיא. הקשר הזה, שגם יד קנאי המשכים היתה בו, היה הסבה האמתית לספוח כוסניא כאוסטריא לצמיתות. על ל"א איש נחרט משפט מאסר קשה מהמש שנים עד י"ב שנה וי"ח יצאו זכאים. — מולאי חפיר השוקטן כמקוא השליך את כוחאמרא המורד במלכותו לאריות. שחרעו את כשרו. כוחאמרא היה נוהג ג"כ כך עם שבוייו, הוא היה נוהג לחתוך פסים מכשר השבויים ולצלוחם ולתתם להם לאכלה. — שתי פעמים התנפלו אנרחיים על נשיא ארצות הכרית כאמריקה טפס להרגו ונצל מידם. טעם הדבר הוא, שהממשלה אינה נותנה אנרחים זרים ככא לאמריקה. — באיטליא הדרומית סמוך לשירוק נתקלו שני מסעות כסח"ב זכ"ז, העגלות נהרסו ועשרים איש נהרגו ורבים נטפצו. — מורה צרפתי מצא תחת הסלעים כפוך דורדונה עצמות אדם מלפני כמה אלפי שנה ואצלן עצמות חית המרוקן. שאינה נמצאת עתה רק על שפת ים הקרח, שם נמצאו כמה בלי אבן שונים מן התקופה, שלא ידעו עוד בני האדם להשתמש במתכיות וכאש ושכבת קרח כסתה את כל אירפה בקיט ובהרף. — בבית ועד המדינה המראיני בלאיכאך עשו הסלובנים הלכרלים אכסטרקציא באשן חדש. מלכר בלי הננון, שהשתמשו בהם, כמו שנוהגים כוויין וכפראג, הכיאו כמכות של סרחון וזרקון אל הוייב כראש והכית מלא כאשה עד שקא יכול איש לעמוד שם. — מסאלוניקי

אינם חשים לעזרת אחיהם? מדוע חשו להזהירם בשעת הבחירה ועתה הם יושבים ספונים בכתיהם? — בעיר ההוא הלשינו שני חסידים בערב יו"ב על יהודי רומי, כי לפי דעתם נגב הוא. היהודי הזה בא אל הצדיק והוא חסיד במוהם והרב לא חש לעזרתו, וישב בבית האסירים גם כמכות על לא חסם בכפו.

עוד אספות רבנים, כפטרבורג ובקובנא התיינה עוד הפעם אספות רבנים, להועץ על ענינים דתיים אחרים, כאשר יצא קול, כי תהיה אספת עסקנים יהודים פערו הצורים פיהם, להלשין ולהטיל אימה על הממשלה מפני אספת היהודים, שכלם מורדים, והממשלה צמצמה את האספות לועדת רבנים אחרים. אספת עסקני צבור, כמו שעלתה במחיצה, לא תהיה.

אחדות בירושלם, זאת היא בשורה מפתיעה. הספרדים והאשכנזים בירושלם עשו שלום ביניהם וכלו עד עצמם בתקיעת כף, לעבוד יחד בלב אחד לטובת כל היהודים בלי הבדל. המעשה הראשון שעשו הוא, שהקצו כסף, לתמוך בידי המשפחות, שבעליהן נלקחו לצבא, אולי מהאחדות הזאת תצמח קהלה מאוחדת בירושלם כמו ביפו.

משפט לינש בוווארשא. בחור יהודי אחד בוווארשא בקש להוציא נטרמה מאתם רובל מיד מבשלת יהודית, שדבשה אותה, כי ישאנה. כאשר נוכחה הנערה, כי רמאי הוא מאנה לתת לה את כספה, שהקצו כיניעת כמה שנים. בערב יו"ב התנפל הבחור על הנערה בכפיץ ובקש להרגה ומחש אותה בצווארה. אנשים, יראו את המרא, התנפלו עליו בכל דבר שכא לידם והונחו. השוטרים, שבקשו להצילו, נפצעו גם הם.

ציר יהודי שלישי לדומה הרוסית. באדסא נצחו היהודים נצחון גדול מאד את שונאיהם. אנשי הרוסים האמיתיים, הציר היהודי עורך הדין א. ברוך סקי נבחר בדעות היהודים והקדמים לדומה הממלכה תחת המזמר פרנמנט, שמת פתאם בעליה, שהעלילו עליו השחורים. הנצחון הזה גדול ביותר יען לא היתה הבחירה חפשיית. הנציב אשר ליהודים ולקדמים כל אפן אנישצ'א בעד קנדידטס, אשר היה להתאסף, אשר היה להזכיר בעתונים אף את שם הקנדידט, והשחורים וגם הפקידים התרו בגלוי ביהודים. שלא ישתתפו בבחירה ככלי, למען לא יתחדש פגרום. ואולם לקנדידטס של השחורים עשו אנישצ'א רועשת בגלוי בכל האפנים. ובבחירה אלמת כזאת הכל כל יהודי על עצמו מאליו לבחור באחיו והיהודי נבחר למגנת לב הפקידים והשחורים. הציר היהודי החדש א. ברוך סקי הוא יהודי נאמן וגלחם גם כמועצת העיר בשביל היהודים, גם הוא בעל מרש ודברן. שלשת היהודים בדומה יהיו כעין קלוב יהודי קטן.

חלל ברחוב. ביום א' ש"ז בבקר נמצא יהודי צעיר מקומראן נופל חלל בפרמיסלא ונלקח אל בית החולים כל עוד רוחו בו. הוא מספר, כי בלכתו בלילה על הנשר הכהו איש אחד ופצעו. הרופאים אומרים כי הפצע הוא מחרב הצבא. אין תקוה כי ירפא. אין זה רצח לשם כזה, כי אם רצח מתוך משטמה ליהודים. כי כספו ושעונו נמצאו אתו.

הבר יודדים. בכפרים אצל זמינרוד במחוז יסקא בגליצ'א נגלו חבר שוודים צוענים, שבאו מאונגרן דרך ההרים ורצחו ושדדו וגנבו. כליל ב' ש"ז עברו בדרך היורד ליסלא ופוצצו החלינות בבית המזינה בכפר זולקוב וירו באקדחים הכיתה. האכרים הקיצו לקולם ורדפו אחריהם כאשר ירו בהם הרוצחים נמלטו. בדרך הרגו אבר וגזלו פסיו ונסעו עד הכפר טוקא שם פוצצו החלינות וירו על אנשי הבית ולא היה אסון. רק את המזוג פצעו קשה בידו. שכנו איצים קאלבע בא לעזרתו ורוצצו הרוצחים את גלגלתו והמיתוהו. הוא השאיר אלמנה וילדים קטנים. משם עברו לכפר דעשינצ'א ומחצו קשה את המזוג צבי דוב בחזוה, הרופאים נתיאשו ממנו. משם נסו דרך יערי ההרים, הושגדרמים ורדפו אחריהם והשיגו חמשה מהם. אצל היער מצאו עגלה מלאה אקדחים, סכינים ורמחים וגם הרבה מהשלל. סמוך לשם מצאו זשגורם אחד הרגו ובודאי נפל חלל בידי השוודים. כל המחוז היה שולה כפחד, האנשים יראו לצאת מפתח ביתם.

יהודי נותן כנפים לצבא. פרנס הצבור היהודי בווינ ליאופולד פון ליעבען קנה מכספו בשביל הצבא האוסטרי מכונת כנפים. כמה נתן הגביר הזה בשביל עמו היהודי?

מעשה לב אבן. בנימין אלטמאן בניוירק הוא גביר יהודי בעל מיליונים, המקשה לכו ללב דבר צדקה ומאמץ אנוני לעצקת אחיו ואינו משתתף בשום מוסד צדקה אף בדי להתפאר, אין לו אף יצר הרע של אהבת כבוד כזה. ובכל זאת כאשר שב ממסעו מאירופה הביא לעירו מתנה יפה, תמונות בעד מיליון דולר. הוא חפץ כפי דגראה להוציא כספו רק על דבר, שלא יהנו העניים ממנו.

תפישת רבנים. ברוסיה נכלאו כמה רבנים, מדווינסק, מריעוצ'א, מדיסא, מלוצ'ן וממיהילב בעליהם, כי הם משחררים כמרמה בני היהודים מעבודת הצבא. את הרב מדווינסק הוציאו כראש השנה מביה"כ בשעת התפלה. כל הרבנים הוכאו ליקאטרינוסלב ושם נכלאו ביחד עם נגבים נסים ורוצחים. סבת התפילה הזאת היא פרובקצ'א של פושע ישראלי אחד, שעשה יד אחת עם "אנשי רוסיה האמיתיים", לנבל בשכר טוב את שם היהודים ורבניהם. הוא שלח בעצמו מכתבים בשם אנשים שונים לחמשים רבנים וחשובי קהלות, בבקשה לעזרם לשחרר בניהם מן הצבא ואח"כ הלשין על מקבלי המכתבים. המלשין כבר נמסר לדין. שמו מאניש אבן-טוב. היהודים בערי גליצ'א, דנהגת המדינה בגליצ'א שוקדה לפרסם רשימות סמטיסטיות. להראות בכל שנה התקדמות הרתנים והיהודים בשדה הפוליטיקה והכלכלה.

בחוברת האחרונה של "הידעויות הסמטיסטיות" נמצא מאמר בשם "הצטרפות מועצות הערים לפי דתם ואמנותם של חבריהן" מאת ד"ר קאשניץ. העובדה, שיש בכמה ערים רוב או מועט מסוים של יהודים ובקצתן גם ראשי-אזרחים יהודים, מצערת את תקיפי גליצ'א והם חשים להודיע צערם ברכים. אבל החמר, שפרסם ד"ר קאשניץ, אינו עלול כלל להראות איזו סכנה לפולנים, ואם יש למספרים ההם מה להגיד אז הוא רק ליהודים, כי הם מוכיחים להם, שלפי מספרם, רכושם והכמתם אין להם יפוי-כח כמו שמגיע להם וזה באישמת היהודים עצמם. בכמה ערים בגליצ'א אין עוז לרוב היהודי לבחור ראש אזרחים מקרבו להיות לאד ירו ואם יעשה זאת, יבחר בבוגר יהודי המכור לאחרים, שהוא רק בלי-שרת בידי שריהמחז ופושעי עמנו. בארבע ערים בגליצ'א (ברודי, בוששטש, סמבור וסטניסלב) ובערים עירות ישנם ראשי אזרחים יהודים. בחמש הערים האלה יש דוב יהודי ואין יהודים עומדים בראש ההנהגה: פולומיא, קאלוש, סאנוק, נורליצה וראווא. צירי היהודים במועצות הערים ובועד הפועל מעטים מאשר מגיע להם לפי מספרם, וצירי הפולנים להפך, אף שכל"ה השנים האחרונות נגרע מספר הפולנים ונוסף על מספר היהודים, בערים האלה אברו היהודים את הרוב בהנהגת הערים, שהיה להם בתחלת חקי הערים: ברישא, דרוהביטש, טרנופול וזולקוב. מספר היהודים בערים הגדולות בגליצ'א המערבית נתרבה (כי בכפרים ובערים הקטנות נתקפחה פרנסתם). והם מתקבצים בערים גדולות "נייע נאציאנאל צייטונג".

אגודת נטעים. בירושלם נוסדה "אגודת נטעים", שהוציאה מניות על מיליון פראנק וכבר מכרה על חצי מיליון. קנתה סרקעות 3635 דונאם וננינים ומכונות. אנשים הרוצים שהשתתף יפנו אל ח. מ. מיכלין בירושלם. שכר טוב ליראיו. איך נומלים שרי המחוזות ליהודים, שבחרו בציר פולני במחוז יהודי, נראה מן העובדות האלה. שמוריענו מר ב"ף מסוקאל. שם אסר שר המחוז ליהודים לפתוח חניותיהם ביום א' ישכני חג נוצרי, אף שבכל הערים מתירים. כאשר באו היהודים אקיו בתלונה למה תעשה בה לעבדיך, הלא אנחנו בחרנו בסטארזינסקי, ענה השר עזות: האם ברצון בחרתם בו: הלא באונם בחרתם וצירי היהודים יצאו בפחי נפש. בעיר ההיא יש בית חולים, המתכלכל מכסף המס, שגם ליהודים יש חלק גדול בו. למען מנוע את היהודים להנות ממנו, צוה השר, שלא להביא שמה מאכל כשר ומיר פקד הרוב, להוציא משם את החולים היהודים. ובעיר אין הקדש ואין מקום להעביר אותם. זהו הנמול ליראי שרי המחוז בשעת הבחירה. ואיה הצדיקים עתה? מדוע

מודיעים, כי השולטן הקודם עבדאל חמיד הכלוא שם כרח מן המצודה ונתפש. בעל מלאכה נקרא אל מעונו לתקן איזה דבר. השולטן נער בו על העיון לנגוע כמשתו בידים מסואכות וכנגדים צואים וצוהו לפשוט מיד את בגדיו ולרחוץ בחדר הרחצה. כאשר ישב בעה"מ באמבטאי לבש השולטן את בגדיו וברח. אך בחוץ הכירוהו השוטרים ונתפש. — עתון מדיצ'יני פרסם תחבולה פשוטה למי שאינו יכול לישון בלילה. מניחים בשני הנחירים מוך טבור כמים, שיגיע עד למעקה, כשמוציאים אותו אחרי ידנעים אחדים תכוא תרדמה. גם לרחוץ את הרגלים במים קרים טוב. — בווינ היתה בשבוע שעבר אספת החברות המגניות על נערות פתיות, הנפשות לסחרי נפשות מכל הארצות. אחרי מועצת ימים אחדים החליטו לדרוש ענשים לא רק לסחורים, כי אם גם לקוני נערות. כי הממשלות בעצמן נותנות רשות לבתי זמה לקנות נערות ולעצור. — כליל ב' ש"ז היה בקרואצ'א רעד אדמה, בכמה מקומות נחרסו חבתיים או נוטים לנפוך, דריהם שוכנים על פני השדה. במקומות אחדים נכקעה האדמה ומים חמים נובעים מן הסדקים. — המניסטרים האוסטרי החליט למנות בפוליטכניקום פרופסור לעפיפה באויר. — בימים האחרונים נזרקם בקראקא במכות בחוצות, המתפוצצות כרעש גדול ומשכרות החלונות סביב. בתחלה התפוצצה כמכה לפני הוטל רויאל, אח"כ ברחוב היגיללונזי ואח"כ ברחוב הרצענים. שם נפלה כמכה עד עגלת הטראמוואי. שהתפוצצה בלה לרסיסים ופלא גדול, שמכלן לא נהרג אדם. המזיק לא נתפש עוד.

*

ענש קשה. כידוע נמצא שלל היהודים השדורים כפיאודוס'א בשעת הפגרומות בשנת תרס"ו בבית המיליונר ה"רוסי האמיתי" איכנוב. עתה היה משפטו ונחרש עליו מאסר פשוט לשבעה ימים.

המשומדים ברוס'א. עמל הסופרים היהודים קדי הדעת, העושים אנישצ'א בעד הנצרות בכתביהם. למצוא חן בעיני הרוסים המאמינים, עשה פעולתו באופן מכהיל. רבים מן הסטודנטים היהודים, שאין מכניסים אותם לבית מדרש גבוה מפני חוס ההנכלה, מצירים את דתם בקלות דעתם והיה מעשה שמו' סטודנטים יהודים בוווארשא הכינו עצמם להמרת הדת וביום כפור הוכאו אל הבמה הקתולית למבילת. לפני המכילה דרש לפניהם הכהן על ערך מעשיהם וראה שאחד מהם מנחך לרכריו ופסלם ולא אבה עוד לקבלם תחת כנפי הכנסיה אחרי שנוכח מקלות דעתם. הפושעים נסעו לוויילנא אך הכהן הפרוטסטנטי והוא קבלם מיד.

שני ברוס'א ביחס ליהודים. הצאר קים את ההלטת המניסטרים החדשה, להרכות את מספר הסטודנטים היהודים בכ"ס תיכונים. בשתי ערי הממלכה יוכלו להכנס חמשה יהודים אחוזים ממאה, בערים אחרות ברוס'א הפנימית עשרה ובערי תחום המושב חמשה עשר. כידוע נזר המניסטר לחנוך שווארץ, לבלתי הכנים חשנה יהודים כמעט כלל, יען נכנסו בשנים הקודמות יותר מן השעור.

פיוס ליהודים. המניסטר למדחמה באשכנז נער בקמינר של ב"ד הצבא, אשר במשפט פקיד-צבא ע"ד חיל יהודי, ששלח יד בנפשו, יען צערותו הפקיד והאדיבו והעליבו חנם. הביע הקמינר, כי מעולם לא היתה מולדת יהודית מע"ה. אך בכ"ז המליץ המניסטר על הקמינר, כי לא נשא פנים לנאשם הנוצרי.

צבור יל' אנשי צבא. בווינ עשו בימים הנוראים מנין בפ"ע בשביל היהודים העובדים בצבא. היכל התפלה הארעי היה באחד הקסרנים. האנשים התפללו בכונה גדולה, שני בעלי תפלה היה להם ודרשן אחד (הרב ד"ר אבסל). יותר מחמש מאות איש השתתפו בתפלה הזאת. במוצאי יו"ב ערכה הנהגת הקהלה שלחן לכל אלה והאכילתם לכבוד יו"ב.

מומר הורג אביו. מורה הדת היהודית הזקן ליאופולד בוסבאום בווינ שלח יד בנפשו יען המיר בנו, רופא בהיטלדרוף, את דתו. בגידת בנו הציפה כל כך ללבו עד שלא יכול עוד נשוא את עול החיים ונפל במרה שחורה ומרה נפשו מתוך צער. (ג. נ. צ.)

מודעה בספרות "הפרגונית"

בית מסחר ספרים "התהיה" הנוסד ע"י אברהם ראבינזאחן בסטניסלב גאליציען ימכור ספרים דלמטה במקח הזול:

K	h
90	הצער הראשון עם תמונות רבות
30	הצער השני, ספר למיד אחר האלף-בית
60	דיטא, מעובד מחדש
90	חיסטומטיא לתלמידים, חלק ראשון מאת נ. לון
40	דיטא, חלק שני
10	דיטא, חלק שלישי
30	תורה ילדים, מאת א. רבינוביץ
60	דקדוק חדש, מאת עפשטיין
40	בית מדרש, חיסטומטיא תלמודית
60	הלשון, חלק ראשון, מאת ש. ל. גרדון
20	דיטא, חלק שני
30	הרבוב העברי, חר' מאת קרינסקי
80	דיטא, חלק שני
80	דיטא, חלק שלישי
	שיחות טבעיות, מאת הנ"ל, ספר חדש
	כמינו עם ציורים ותמונות רבות, הספר הזה
	עולה על כל ספרי הלמוד הקודמים מאין
	דוגמתו ומשובח אצל כל בתי ספר העבריים
30	מחירו רק
5	מסנות הפעל, מאת ז. א. כהן
60	מסנות השם, מאת הנ"ל
90	גמרא דמתחילים, חלק ראשון
40	דיטא, חלק שני
30	דיטא, חלק שלישי
10	הרבוב והקריאה, מאת תמדין עם ציורים רבות

הכריכה על כל ספר 20 הלר.

מורים, בתי ספר, מוכרי ספרים מקבלים רכש הגון. הכל אוכל לשלח תיבה, אם ישלחו הקונים דמי קרימה והשאר בוקיפה.

Abraham Robinsohn, Buchhandlung, Stanislau, (Galizien).

ממעמקי הלב הגנו מברכים את ידידנו מר יוסף מאיר וואקסמאן במו"ט לחתינה.

מרדכי וואנדער, אברהם ניישטאדט — קראקא. מו"ט לירידי וחברי מר חיים מנכיים לארוס. מנדל קארפף.

מעמק לבי אברך במו"ט את ש"ב מר משה ראנענהערש מווישינא לארוסו עם מ' האשינא אנטמאן מפרמיסלא.

נאהבה ורעות הגנו מברכים את חברנו האהוב מר יוסף ליפפער במו"ט לארוסו.

מנהלי הח' הפארת בחורים — יארוסלב.

מקרב לבנו הגנו מברכים את רענו מר יוסף ליפפער במו"ט לארוסו.

מאיר הייבערג, דוד העכענשטרייט — יארוסלב.

מעמק הלב הגני מברך במו"ט את גיסי מר אברהם שטינליץ מפה לארוסו עם מ' רבקה קיווער. מיארוסלב.

הגני מברך נאהבה את גיסי מר אברהם שטינליץ לארוסו.

ל. מעלאן — פרמיסלא.

נכרה אושר והצלחה לירידי רנבנד מר רוד

ריון מבורחוב להשתלכו ולהבחנו במדעי המסחר באקרמיה למסחר.

ג. ריווער — וויען.

אגורה עכריה בראדאון מברכת במו"ט את

נכרה מר יוסף מרגלית לארוסו עם מ' ל. לונגפלד מסאראגורא.

מעמק לבנו נכרך את חברנו מר יצחק גליק

לארוסו עם אחוהנו שושנה במו"ט.

האחים הורוויץ — בוששטאש.

ברגשי ידידות אברך במו"ט את חברי מר יצחק

גליק ואת מ' שושנה הורוויץ לארוסו. מו"ט לרוריה.

שמעון הורוויץ — בוששטאש.

מלמד יבוכש.

בעד ג' תלמידים הגדול בן י"ג והקטן בן י', שכוו 150 כתרם בעד זמן עם קאסט אונד וואטיר ת"ח שיש לו ידיעה דחבה בת"ך ובגפ"ת קובדקדוק לש"ה"ק היודע פרגונית ומצוין בהסברה טובה ישלח העתקת תעודותיו כתובים באצבעו על האדרסה המצפה קראקוי.

עני היהודים במרוקה. בליק א' של ראש השנה שלח שר החצר של השולטן המרוקי בפעע, לקרוא לתישעה יהודים עושי מטרצות, לעבוד אצל. היהודים התחננו, כי כחנם הגדול, כיום הדין, אסור להם לעבוד. השר צוה לבפות רגליהם בשגשלאות ולהביאם אליו וכך כפה אותם לעבוד כל ליל ר"ה במכות ובענוים קשים. ראש ביה"ס אשר לח' כ"ח ה'תתאונן על זה אצל ראש דמניסטריים, אבל הוא ענה, כי אינו יכול לעשות מאומד. כי שר החצר הוא אהוב לשולטן ואין למחות בידו.

אדם השני, אשה ספרה לבנה הקטן ספור יצירת האשה מצלע האדם הראשון. כמחרת ראתה את בנה ביכה ויריו על חלציו. "למה אתה בוכה?" שאלה אמו בחררה, "דומה שאני משיג אשה — עיה הקטן — כי צלעי כואב".

יוסף ליפפער
מאורשים בתשרי תר"ע.
יארוסלב
יהושע קארעטץ
מאורשים בתשרי תר"ע.
רישא
קראקא
במו"ט למר נחום וואקסמאן בויעליטשקא לבולות בתו. מו"ט "המצפה"
לארוס מר ברוך צני פרנקל עם מ' עלקה דיער ס' יבא מברכים איהם במו"ט הח' הפארת בחורים ל'תוכס אחיו דוד פרנקל — בודשטין.
מעמק לבי אניש במו"ט לעמיתו מר ליבוש לייכער לארוסו עם מ' גיטל לייבלר מסאנץ הישנה. יוסף יוזעפטהאל.
מקרב ולב עמוק אביע במו"ט לרעי הנכבד מר יוסף קארן מפה ולכלהו מ' רחל פרמינגר לארוסו. משה ליב קינגר — סניאטין.
ברגשי אהבה הגני מגיש זר פרחים ובמו"ט לרעי מנוער מר יוסף קארן לארוסו. חיים נעללער — סניאטין.

פרס ויהודה.

מרכר על אמונות ודעות ומנהגים, אשר קימו וקבלו אבוהינו בימי שבתם כנלות ככל מאת הפרסים ודתיים.

מאת דר. שלמה רובין.

מחירו כתר ומחצה. — לחשינו אצל P. H. Wettstein, Kraków, Szpitalna 20.

גאנוע-פעטט.

רָאָהֶם אונד געקאכטעם פערזענדעט

טעגליך פרישעם

Juda Zins, Husiatyn, (Galizien)

פרייעז אונד הכשרים מהרכנים הגאונים מכערזאן, מפרעמיסלא ומסמרי זענדע אויף פערלאנגען.

קינדער

פון 14—20 יאהרע וועלכע גוטע ארט — אדער סופראן-שטימען האבען געקאמען — אין איינער חסידישען שטארט אין אונגארן — נאנצע פערפֿלעגונג, ישיבה אדער ת"ת — ווען זי ביי מיר יעדען שבת וועניג זינגען וועררען. ערשערן וועלכע קינדער על דרבי תורה ערציהען וואלען מעגען זיך ווענדען מיט אָפֿערטע אן „המצפה" אונטער שיפרע „חסידיש".

תורה עם דרד ארץ

בית הספר הראשון בכל הממלכה, אשר בו ירכשו להם בני יהודים תורה ותנ"ך יהודי גמור ביחד עם מדעי כה"ם הכללים. אשרי האיש, שיוכל לשלוח את בנו אל

הגימנוזיום העברי

אשר באונגאריש בראר תחת הנהגת הרב הגאון ד"ר מאיר יונג, שם ילמדו התלמידים כל עניני הלמוד של גמנוזיום וגם תורה, נ"ך, דקדוק, ש"ס ומפרשים, ויחנכו בדרך התורה וי"ש. תלמידים מגליצא ילמדו פה גם פולנית ועריהם להתחנך במחלקת ההכנה פה בשפת אשכנז. מחיר הלמוד המעון ומוזונות בשרים מחמשים כתר לחדש ולמעלה.

Rabbiner Dr. M. Jung
Ung.-Brod (Mähren).

מלמד יבוכש

בעד ג' תלמידים (הגדול בן י"ז והקטן בן י"א שכוו מאה כתרם לחדש רק ת"ח מוכהק, שיש לו ידיעה דחבה בתנ"ך ובגפ"ת וכדקדוק לש"ה"ק, היודע פרק כפרנוגיא ומצוין בהסברה טובה ישלח העתקת תעודותיו כתובים באצבעו על האדרסה דלמטה. — לידע גם שפת אשכנז משפט הכנויה.

Pinkas Horowitz, Besztercze, Siebenbürgen.

לעזעזי אונד מערעהזי!

ווער זינער טאכטער איינע מיטגיפט לייכט בעשאפפען וויל טרעטע דעם:

Wohlfahrtsvereine zur Heiratsausstattung
jüdischer Mädchen in Tarnow

בייא. געגען קליינע מיטגיפערסאסטען קאן ער 1500 ביז 2500 קראנען אונד מעהר, יע נאך פערמעהרונג דער מיטגלידערעראהל, בעקאממען. אויסקונפט מינדליך עווענט. שריפטליך געגען איינזענדונג איינער דעמורקאטע, אין דער פעראיינסקאנצליא פאן 10—12 טעגליך (אם היינע דעם ה' יחזקאל פליהר).

Erstes und Grösstes
Grammophonhaus
JOSEF WECHSLER
Eugros & Endetail

LEMBERG, Sykstuska 2. KRAKAU, Grodzgasse 71

גענעראלפערטערער דער גראמאפאן אקציען. געזעלשאפט מיט מארקע „שרייב ענדער ענגעל" ארעסטעס לאנגער פאלנישער, דייטשער, העברע- אויטער אונד יודישער פלאטען מיט מארקע „ענגעל". 20.000 פלאטען ערסטערסטער קינסטלער שטעטס אס ראנער!

רעפעראטירטילע אונד ווערקשטעטע אים ארטען בעסטע אומטוישערענגונגען. — פרייזקאטאלאגע גראמאפאן אונד פראגא.

מכתבי הוראה

ל"ב מכתבי הוראה, הכוללים בקרבם חלק הגון מן הספרות בשיר ובפרוזה ואת כל הדקדוק מתולתו ועד סיפוי עם חנוכים רבים מאד בבהיבה, מאפשרים לכל אחד לסגל לו בזמן קצר את השפה העברית על בוריה, לכתב ולרכיב בה כבשפת מולדת. פרוספקט מפורט חנם.

הדורש פרוספקט ומשלך 25 הלר במרקאות יקבל גם את הספר „תמונות ותפוסים" המביל שלשים ספורים וציורים, מחיי היהודים כנליצא.

שכח וואלקאווסקי, 119 Postfach, Krakau, Miodowa 16.

ככה דוגמא כתר אחר.

הוצאת "האור".

יצאו לאור ונמצאים לכבידה שלשה ספרי למוד חרשים וחשובים:

(א) שיחות טבעיות

קורס אלמנטרי מלא ושלם לקריאה, לכתיבה ולראשית הדבור העברי לשנת הלמודים הראשונה. חובר ע"י מ. קרינסקי.

הספר "שיחות טבעיות" לפי הכתיבה, צורתו ואופן עבודתו, הוא רב-חדש ומקורי בספרותנו ההנוכחית. הספר מלמד את הקריאה, הכתיבה והדבור בהדרגה מדויקה ע"י שיחות חיות ומבעיות, ספרים ושירים קרים היכף מן השעור הראשון. ציוריו הרבים — יותר משרש מאת — החיים והבהירות, נותנים חומר רב להמורה לנהל על פיהם שיחות פשוטות חיות ומבעיות גם הרגילים רבים על פה ובכתב כובאים בספר. לכל השירים הרבים הבאים בספר חוברו מנגינות מקוריות, קלות ונעימות, והיו הנגינה נרפסי בנף הספר. בסוף הספר באות "הכנייה לשיחות שמושיות בעד המורה", ההכנייה האלה המכילות חומר רב לשיחות בעד המורה עם התלמידים מן היום הראשון לבואם אל בית הספר מעשיות את מושגיהם ומועילות להתפתחות בשרונותיהם של התלמידים המתחילים. הספר נרפס בהדור מצוין שעוד לא היה כמותו. מחזיק 168 עמודים פורמט גרול. מחירו 1.30 בלי המשלח.

(ב) הסגנון העברי

קורס גבוה ללמוד השפה העברית וספרותה ערוך ע"י הנ"ל.

חלק ראשון הוא דחיק רפויטי. בו יבואו כל מבחרי היצירות הפיוטיות מן ההנ"ך והתלמוד והמדרשים, מאגדות העם ומשוריו, עד אהרון שבספרים העברים וגם ממבחרי הספרות האירופית, כל אלה מסודרים ע"פ סדר הוראת הספרות וכללי תורת הספרות בכללים בו לפני כל פרק ופרק. מחזיק 904 עמודים פורמט לקסיקוני. מחירו K 4.20 בלי המשלח.

(ג) שפת התלמוד ודקדוקה.

ספר למוד לשפת התלמוד ודרכי סגנונו רב הגונים. ערוך ומעובד על ידי יהודה שטיינברג.

ספר למוד זה חדש הוא ומקורי מראשיתו עד סופו. מטרתו העיקרית הוא לתת לנערים בינה בשפה הבלולה של התלמוד וכללי דקדוקה בשעור הנחניץ להם, עד כדי שיוכלו לקרא ולהבין באגרות התלמוד והמדרש במקור, בספר הזה מובאים כללי הדקדוק, הרבה הרגילים מודגשים בפה ובכתב עם מאמרים רבים לקומים מן התלמוד והמדרשים. מחיר הספר K 1.30 בלי המשלח.

המכר הראשי מהספרים האלה נמסר לבית כספר רספרים של "ההחיה" הנוסד ע"י

Abr. Robinsohn, Buchhandlung, Stanislau (Galizien).

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende 11,718.647.— } 13,934.003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reise um die ganze Erdkugel unterlegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polize frei verfügen, gemäss der in der Polize ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

האטעל ורעסטוראצאן כשר
רבעיב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב, רוזוב, רעזניצקא 13.

מעלעפאן נו' 1314.

Wyd.: { Naftali Hof.
S. M. Lazer.

Udpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Druckem S. L. Deutscher v Podgórz

מ. ב. לזנניק: שירים.

כ"המפצה" נו' 26 כתבו על אדותם:
שירים מרוממים, נותנים ניב חדש לכל
הנה לב עברי בזמן הזה, נהנים בנפים
לבל רעיון ושאיפה. אלה הם שירי התחיה
הם מכמאים כל מה שרחשו לבותינו
בזמן המעבר. מחיר הספר (160 עמוד)
על ניר מוכר 1 ר' בכריכה מהודרה
1,25 ר' משלוח 12 ק'.

Издан. „Тисля“, Варшава.
Verlag „Tuschljah“, Warschau.

מוריה

הוצאת ספרי למוד ומכרה וחנך לתלמידים.

כל הוצאותיה של מוריה נערכות ע"י חבר פדגוגים מימחים ובעלי טעם ספרותי ה"ה:

ח. נ. ביאליק, ש. בן-ציון וי. ח. רבניצקי.

פרוספקטים מפורטים נשלחים הנם לכל הורש.

הבהבה למשלח כספים, הזמנות ומכתבים:

Verlag Morijah, Odessa, Russland.

בגליציה ואוסטריה יש להשיג את כל ספרי מוריה אצל המו"ם

פריינד ואמקרויט בפשמישל וא. רבינזאהן בסטניסלוי.

הוצאת מוריה, אדעססא.

יצא לאור נמצא למכירה "דברי אנדה" מבחר האגדות שבהלמוד ומדרשים

(לביה-אב ולביה-הספר).

סדרות, מפורשות ומנקדות על ידי ח. נ. ביאליק וי. ח. רבניצקי.

ספר ראשון (ד' חוברות).

אחרי ההנ"ך אין לך באוצרוהינו העתיקים מקצוע יפה ומסוגל לעורר בלב הילדים חבה גדולה לקדשי האומה וקניניה במקצוע האגדה, שבה נהלכש רוח האומה כמשך כמה מאות שנה באופן מקורי ומיוחד, שאין דוגמתו בדורות הבאים ועליה נתחנך עמנו בזקניו ובנעוריו כמשך כמה וכמה דורות. בספר "דברי הנדה" נהנו המסדרים את דיכיה לתלמיד העברי, להביר ע"י מבחר הדוגמאות את האגדה כמו שהיא בצורתה היפה ובלשונה הנוחה ושהתו עם זה ההכרה מלאה כפי האפשר וקנויה כדרך מהוקנה בסדר יפה. להכליל זאת השהדלו המסדרים לאסוף לתוך ספרם זה מכל מקצועה האגדה שבהלמוד ומדרשים את כל דמיב וזיופה והנאות, לפי דעתם ומעמם, לילדים.

ספר "דברי אנדה" העשוי במתכונתו של ספר האגדה הגרול לגדולים ושנכנסו בו מבחר האגדות הראויות גם לגדולים וגם וגם לקטנים, נחלק את הוא לפי תכן עניניו לארבעה חלקים:

- א) ספר ראשון: בו יבאו מבחר האגדות, שנאמרו על אישים, מאורעות וענינים שונים, שבא זכרם בכתבי הקודש.
- ב) ספר שני, מבחר האגדות על אישים, מאורעות וענינים שבזמן בית שני והתלמוד.
- ג) ספר שלישי, מבחר דאגדות על הענינים האומיים של ישראל (עם ישראל, ארץ ישראל, לשון הקודש, גלות, גאולה ומשיח, תורה נבואה, הקב"ה).
- ד) ספר רביעי, מבחר האגדות בעניני חיים של יחיד וצבור, מוסר ומדות, האדם, החברה והעולם וכו'.

הספר הזה, מלבד שהוא חריטומטטיא יפה ללמוד האגדה וסגנונה, עוד יכל לשמש בידי המורים והתלמידים כעין מלואים יפים לספורי המקרא, בהיות רב האגדות, הנוחות וקלות מאד בצורתן, ובלשונן ומושכות את הלב בתנן, קשורות קשר פנימי עם ספורי המקרא. ובאופן זה יעבר התלמיד מאליו מן הסגנון הביבלי לסגנון האגדה, שהיא השליט בספרותנו החדשה.

הספר הזה, היא באמת ספר-עם במרא מובן המלה, כאשר שנכנסו בו מבחר האגדות העממיות שבתלמוד ומפרשים ונרפס באותיות גדולות ומנוקד כלו נקוד מלא ושלם ונוח למקרא ולהבנה לגדולים וגם לקטנים, דמורה עם תלמוד.

מהיר כל חוברת בלא המשלח 80 הלר. מחיר כל הספר (ד' חו') מכורך בכרך אחד בכריכה יפה בלא המשלח 3 כתרם 60 הלר.

הבהבה:

Verlag „MORIJA“, Odessa, Russland.

ובאוסטריה וגליציה אצל המו"ם:

אמקרויט ופריינד בפשמישל וראבינזאהן בסטניסלוי.